

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra Politologie a evropských studií

Ondřej Smoček

**Důsledky zrušení volební klauzule ve volbách do Evropského parlamentu
v Německu.**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Marie Nálepová

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci 28.4.2016

Ondřej Smoček

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucí práce paní Mgr. Marii Nálepové, své rodině a přátelům, kteří mě během studia podporují.

Obsah

ÚVOD	4
1. Volby do Evropského parlamentu	6
1.1. Frakce v EP	7
1.2. Volby do EP jako volby druhého řádu	10
1.3. Kvantitativní výzkum účinků volebních systémů	12
2. Volební uzavírací klauzule	14
2.1. Obecně o volební uzavírací klauzuli	14
2.2. Volební klauzule a voličské rozhodování	15
2.3. Volební uzavírací klauzule ve volbách do EP	15
2.4. Volební uzavírací klauzule v Německu	16
3. Volební systém Německa	17
4. Volby do EP v Německu	19
4.1. Zrušení volební uzavírací klauzule pro volby do EP	20
4.2. Komentáře ke zrušení volební klauzule	21
5. Volby do EP 2009 a 2014 v Německu	24
5.1. Výsledky voleb do EP 2009 v Německu	24
5.2. Výsledky voleb do EP 2014 v Německu	25
5.3. Fragmentace a efektivní počet stran	27
5.4. Mandáty německých stran v EP	27
5.5. Malé strany v Německu ve volbách do EP 2009 a 2014	29
5.6. Výsledky pro malé strany v Německu	36
5.7. Důsledky volby 2014	37
6. Model výsledků voleb	42
6.1. Výsledky voleb do EP v roce 2009 bez uzavírací klauzule	42
6.2. Výsledky voleb do EP v roce 2014 s uzavírací klauzulí	44
7. ZÁVĚR	47
LITERATURA	49
PRAMENY	49
LITERATURA	54
Přílohy	56
Abstrakt	58
Abstract	58

ÚVOD

Osmé volby do Evropského parlamentu se uskutečnily ve členských státech EU v termínu 22. 5. - 25. 5. 2014. V Německu proběhly tyto volby v neděli 25. května. Před těmito volbami zrušil v Karlsruhe německý Ústavní soud (Verfassungsgericht) tříprocentní volební uzavírací klauzuli ve volbách do Evropského parlamentu. Znamenalo to, že se do Evropského parlamentu dostaly svého zástupce i strany, které obdržely 0,6 % hlasů. Volební uzavírací klauzule je označována v anglicky psaných textech – *legal threshold* ; v Německu jako *Sperrklausel*, nebo podle rozšířenějšího výrazu, který se podle počtu procent klauzule liší – *Fünf-Prozent-Hürde/Drei-Prozent-Hürde* (přeloženo doslova jako „pětiprocentní/tříprocentní překážka“). Tato klauzule slouží jako mechanismus pro větší stabilitu systému a vzhledem k německé zkušenosti z Výmarské republiky, kde byla absence volební uzavírací klauzule, bylo její zavedení po válce samozřejmostí.

Německo, jakožto nejlidnatější stát EU, největší evropská ekonomika a čtvrtá největší ekonomika světa, má největší zastoupení v Evropském parlamentu. Po volbách do EP 2009 mělo Německo 99 ze 736 europoslanců (27 států), po volbách do EP 2014 má aktuálně 96 ze 751 europoslanců (28 států). Jedná se o téměř jednu osminu z celkového počtu europoslanců, proto jsou tyto výsledky důležité nejen pro Německo, ale i pro celou EU.

Tato práce je případovou studií o volbách do Evropského parlamentu v Německu z let 2009 a 2014. Práce se snaží analyzovat, jaký význam mělo zrušení volební uzavírací klauzule na výsledky voleb do Evropského parlamentu v Německu, a to na německé a evropské úrovni.

Výzkumné otázky:

- 1) *Jaký vliv mělo zrušení volební klauzule ve volbách do Evropského parlamentu 2014 na hlasování pro malé strany v Německu?*
- 2) *Jak by dopadly v Německu volby do Evropského Parlamentu v roce 2009 bez volební klauzule a jak v roce 2014 s tříprocentní volební klauzulí.*

Tato práce vychází z několika teorií - teorie voleb druhého řádu; teorie volební uzavírací klauzule a voličského rozhodování. Efekty volební klauzule popsal poprvé francouzský politolog Maurice Duverger, na kterého navazují např. čeští politologové Tomáš Lebeda či Miroslav Novák, z jejichž díla práce čerpá v teoretickém oddílu. Teorie voleb druhého řádu použitá v této práci vychází ze

článku Karlheinz Reifa a Hermanna Schmitta, z Mannheimské univerzity, *Nine Second-Order Elections – a Conceptual Framework for Analysis of the European Election Results*, která změnila kategorizaci všech typů voleb. Z teorie podle Reifa a Schmitta vychází většina sociálních vědců, zabývajících se volbami do EP. V této práci, např. Ladislav Cabada,

Práce je rozdělena na šest kapitol.

První kapitola se zabývá obecně volbami do Evropského parlamentu. V první podkapitole jsou uvedeny aktuální politické skupiny (či frakce), které aktuálně působí v EP, u popisů frakcí je brán důraz na roli německých stran v těchto uskupeních. V další podkapitole jsou vysvětleny volby do EP, jako volby druhého řádu.

Druhá kapitola práce se věnuje volební klauzuli, nejprve je zde obecně vysvětlena. Navazuje volební klauzule a voličské rozhodování, kde je vysvětleno strategické hlasování. Další částí druhé kapitoly je popsána volební klauzule v různých státech EU pro volby do EP. Poté se práce věnuje vývoji volební klauzule v Německu.

Další část práce se zabývá volebním systémem Německa a německými malými stranami (někdy označovány jako *fringe parties/okrajové strany*). V práci jsou více zmíněné strany s potenciálem získání mandátu. Politické strany, které vznikly odštěpením od větších stran, či strany s malou voličskou základnou, jsou v Německu označovány jako *Kleinparteien* nebo *Splitterparteien*. *Splitterpartei* se používá i jako negativní pojmenování, a proto nebývá moc používáno v odborné literatuře. V profilech stran jsou jako zdroj použity oficiální webové stránky samotných stran a profily stran z *Bundeszentale für politische Bildung*.

Kapitola č. 4 se zabývá volbami do EP v Německu, samotným zrušením volební klauzule a komentáři s tím spojenými, společně s prognózami před volbami.

Pátá kapitola jsou popsány výsledky voleb do EP v roce 2009 a 2014.

Šestá kapitola se zabývá modelem výsledků voleb – voleb do EP v roce 2009 bez volební klauzule a voleb do EP v roce 2014 s použitím tříprocentní volební klauzule.

V práci jsou dále použita data ze serveru Bundeswahlleiter, kde se nacházejí všechny výsledky voleb v Německu. Bundeswahlleiter je instituce organizující a dohlížející na německé volby. Mezi další použité internetové stránky patří Wahlrecht.de Práce používá data převážně z německých zdrojů. Z periodik Spiegel Online, Welt.de, Berliner Morgenpost, n-tv.

1. Volby do Evropského parlamentu

Evropský parlament je od roku 1979 jediný přímo volený orgán Evropské Unie. Přímá volba byla zavedena pro jeho větší uznání a legitimitu evropských institucí. (Wagner 2014) Tvoří ho, v posledních dvou obdobích, více než 750 europoslanců (v období 2009-2014 766 a v období 2014-2019 751) a zastupuje 500 milionů občanů EU. Poslance volí jednou za pět let voliči ve všech 28 členských státech. Počet mandátů je ovlivněn počtem obyvatel, Německo získává vždy nejvíce mandátů, v období 2009-2014 (99) a v současném volebním období (96). Je stanovený maximální a minimální počet členů pro každý stát, nyní platí, že 96 mandátů je nejvíce kolik stát může dostat a 6 mandátů je nejméně (např. Lucembursko). (Evropský Parlament b)

Volby do EP se různí v mnoha aspektech ve členských státech, jako např. den volby, volby ze zahraničí, pasivní volební právo, volební uzavírací klauzule či povinnosti volit.

Poslední volby do EP se uskutečnily v termínu 22. - 25. Května 2014. První den voleb volili pouze voliči ve VB a v Nizozemí. Druhý den se volby konaly v Irsku a ČR. ČR je navíc raritou, kde se, jako v jediné zemi, volby konaly 2 dny. 23. května se k ČR přidali, a k volebním urnám se vydali, ještě v Litvě, na Maltě a Slovensku. Ostatní státy EU volili své europoslance v poslední den voleb, v neděli, 25. května 2014. Povinná volba byla v Belgii, na Kypru, v Lucembursku a v Řecku. (EPRS 2014)

Aktivní volební právo je ve všech členských státech (18 let), s výjimkou Rakouska (16 let). V pasivním volebním právu se už členské státy různí více. Zatímco v Řecku a Itálii může být občan zvolen teprve při dosažení 25 let, a v Rumunsku ve 23 letech, je nejvíce používanou hranicí pasivního volebního práva 18 (15 zemí) a 21 let (10 zemí). V 18 letech se může europoslancem stát občan Dánska, Finska, Francie, Chorvatska, Lucemburska, Maďarska, Malty, Německa, Nizozemí, Portugalska, Rakouska, Slovinska, Španělska, Švédsko a VB. Ve 21 letech je to v následujících zemích: Belgie, Bulharsko, ČR, Irsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Polsko, Řecko, Slovensko. (Tamtéž)

Volby do EP v roce 2014 se lišily od předchozích voleb představením stranického kandidáta na post předsedy Evropské komise tzv. Spitzenkandidat¹. (Kaeding, Switek 2014: 17). Tato novinka

¹ Spitzenkandidat – z němčiny; může být přeloženo jako „top/lead candidate“, tedy hlavní kandidát.

vychází z Lisabonské smlouvy, která změnila způsob vybírání kandidátů na post předsedy Evropské Komise (změna článku 17).

Pět ze sedmi největších evropských politických stran představilo své hlavní kandidáty před již před volbami. Kandidátem největší strany v Evropském Parlamentu, Evropské lidové strany (EPP) (frakce EPP) byl bývalý ministerský předseda Lucemburska Jean-Claude Juncker. Evropští socialisté (PES) (frakce S&D) nominovali na post předsedy Evropské komise, stávajícího předsedu Evropského parlamentu Martina Schultze z německé sociální demokracie (SPD). Třetí největší evropská politická strana Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (Strana ALDE) (frakce ALDE) vybrala bývalého premiéra Belgie Guye Verhofstadta. Strana evropské levice (EL) (frakce GUE/NGL), jako kandidáta, představila předsedu řecké levicové politické strany SYRIZA, Alexis Tsiprase². Více kandidátů představila Strana evropských zelených (EGP) (frakce Greens/EFA), José Bové a Ska Keller byli vybráni z otevřených online primárek. Na druhou stranu dvě euroskeptické strany EP - Aliance evropských konzervativců a reformistů (AECR) (frakce ECR) a Hnutí pro Evropu svobod a demokracie (MELD) (frakce EFD) kandidáty na post předsedy Evropské komise nepředstavily. (Hobolt 2014: 1533)

1.1. Frakce v EP

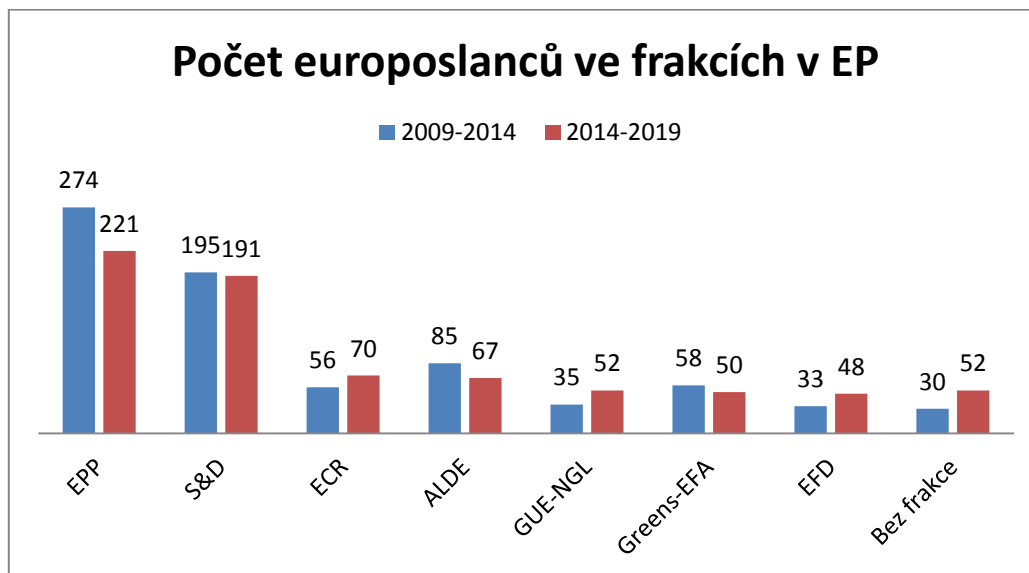
V Evropském parlamentu působí evropské politické strany (např. PES – Party of European Socialists – Strana evropských socialistů) a evropské politické skupiny (či frakce), do nichž se seskupují názorově podobné politické strany z různých členských států EU nebo kombinace evropských politických stran společně s politickými stranami členských států.³ Tyto frakce mají zásadní úlohu pro práci v EP, seskupením do frakcí se vytváří většina, které jsou důležité pro vytváření legislativy EU. Frakce hrají hlavní úlohu při volbě předsedy EP, místopředsedů EP a členů parlamentních výborů. Europoslanci převážně hlasují podle rozhodnutí uvnitř frakce. Navíc se tyto politické skupiny domlouvají na programu a témata, která jsou projednávána v EP. Europoslanci bez příslušnosti k jakékoli frakci mají velmi složité získat v EP slovo na projednávání své agendy. Každá frakce musí mít alespoň 25 členů, kteří musí být z jedné čtvrtiny členských států, tedy sedmi. (Corbett et al. 2011: 78-79) Jedním z motivačních důvodů seskupování

² Alexis Tsipras byl v lednu roku 2015 zvolen řeckým premiérem.

³ Např. Do roku 1999 působila PES i jako frakce, poté kvůli spojení PES s italskou Demokratickou stranou (PD) byla frakce přejmenována na S&D

politických stran do frakcí v EP je velmi štědré financování z EU pro politické skupiny (např. v roce 2010 rozdělila mezi frakce 53,75 mil. €). (Corbett et al. 2011: 111-112)

Graf č. 1. Počet europoslanců ve frakcích EP za poslední dvě funkční období. (2009-2019)

Zdroj: Evropský parlament

Tato podkapitola se věnuje frakcím v EP, v popisu různých frakcí je brán ohled na to, jaké německé strany v těchto frakcích působily a jaká byla jejich důležitost pro frakci.

V posledních dvou funkčních obdobích 2009-2014 a 2014-2019 v Evropském parlamentu působí/působilo sedm frakcí. (Corbett et al 2011: 86-111):

Evropská lidová strana (EPP)

EPP byla původně založena roku 1953 jako Křesťansko-demokratická skupina a od roku 1979 působí jako Evropská lidová strana v EP. Původně sdružovala středové, křesťansko-demokratické strany a byla velmi federalistická, nyní středo-pravicová s největším zastoupením Německa, Francie, Španělska, Polska, Itálie, Maďarska aj. EPP je od roku 1999 největší frakcí EP, největší počet europoslanců zde reprezentuje německá Křesťansko-demokratická unie (CDU/CSU) mezi další strany zde patří např.: francouzská Unie pro lidové hnutí (UMP), polská Občanská platforma (PO), česká KDU-ČSL a TOP 09, či španělská Partido Popular. Mezi předsedy EP zvolené z frakce EPP patří např. Jerzy Buzek (2009-2011). Předsedou frakce je Manfred Weber z CSU. (Oficiální stránky EPP)

Pokrokové spojenectví socialistů a demokratů (S&D)

S&D, založená roku 1953 a do roku 1999 známá pod názvem Strana evropských socialistů (PES)⁴, byla do roku 1999 největší frakcí v EP, která sdružuje sociálně demokratické strany z celé EU. Mezi největší strany v S&D patří italská Demokratická strana (PD), němečtí sociální demokraté (SPD), britská Labour Party, francouzská Socialistická strana, Španělská socialistická dělnická strana (PSOE), či rumunská Sociálně demokratická strana. S&D i přesto, že ztratila post největší frakce EP, dosadila dvakrát (2012-2014 a od 2014) svého zástupce, Martina Schultze (SPD), do funkce předsedy EP. Předsedou frakce S&D je v současnosti Gianni Pittella z italské (PD). (Oficiální stránky S&D)

Evropští konzervativci a reformisté (ECR)

ECR byla založena v roce 2009, jedná se o středopravou, konzervativní, „euro-realistickou“ (tedy mírně euroskeptickou) stranu. Hlavní stranou v ECR je britská Conservative Party, mezi další patří, např.: česká Občanská demokratická strana, či polská Právo a spravedlnost (PiS). Německé strany se do voleb do EP v roce 2014 v této frakci nevyskytovaly. (Oficiální stránky ECR)

Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE)

ALDE byla původně založená roku 1953 pod názvem Liberální skupina, název však několikrát změnila⁵, stávající název frakce je z roku 2004. ALDE byla třetí největší frakcí EP do roku 2014, nyní je na čtvrtém místě. Frakce sdružuje liberální strany středu. Mezi programové body frakce patří občanské svobody, zelená ekonomika, reforma rozpočtu či EU ve světě. Mezi největší strany zastoupené v ALDE patří/patřily německá FDP, britská Liberal Party. Současným předsedou je bývalý předseda belgických Vlámských Liberálů a demokratů (VLD) Guy Verhofstadt. (Oficiální stránky ALDE)

Konfederace evropské sjednocené levice a severské zelené levice (GUE-NGL)

⁴ Přejmenována kvůli novým italským členům.

⁵ V roce 1976 Liberální a demokratická skupina; v roce 1986 Liberální, demokratická a reformistická skupina; v roce 1995 Liberální, demokratická a reformní strana.

Frakce GUE-NGL byla založena v roce 1994 z předešlých socialistických a komunistických hnutí, a od roku 1995 ji také tvoří socialistická hnutí ze Švédska a Finska. Mezi největší členy frakce patří němečtí DIE LINKE, česká Komunistická strana Čech a Moravy, mezi další strany patří např. finská Levá aliance (VAS) či Portugalská komunistická strana. (Oficiální stránky GUE-NGL)

Zelení – Evropská svobodná aliance (Greens-EFA)

Frakce Greens-EFA byla založena roku 1989, od roku 1999, připojením Evropské svobodné aliance (EFA) se stala tato frakce čtvrtou největší v EP. Tvoří jí strany zelených, regionální strany a malé strany. Mezi hlavní zástupce patří francouzští Zelení (EELV) a němečtí Zelení (GRÜNE). (Oficiální stránky Greens-EFA)

Evropa svobody a demokracie (EFD)/Evropa svobody a přímé demokracie (EFDD)

EFD byla založena roku 2009, jedná se o euroskeptickou frakci, s rétorikou proti integraci EU a pro velkou roli národního státu. Hlavními stranami je britská Independent Party (UKIP) s lídrem Nigelem Faragem a italská Lega Nord. (Phillips 2009, Keating 2014)

EFDD je pokračovatel EFD od nového složení EP v roce 2014. Hlavní stranou je opět Independence Party (UKIP) a italskou Legu Nord zde nahradilo Hnutí pěti hvězd (Movimento 5 Stelle, M5S). (Oficiální stránky EFDD) Dne 16. října ohlásila odchod z frakce lotyšská europoslankyně Iveta Grigule (Keating 2014), což znamenalo, že bude mít EFDD zástupce jen šesti členských států, konec frakce (viz podmínky pro frakce výše) Frakci se nakonec podařilo zachránit, 20. října, příchodem polského europoslance Roberta Iwaszkiewicze, jehož strana je krajně pravicová, čímž si EFDD vysloužila velkou kritiku, že se dala do spolku s krajní pravicí, jen aby zůstala frakce financována z EU. (Syal 2014)

1.2. Volby do EP jako volby druhého řádu

Na průběh a neobvyklost hned prvních voleb do EP, že se okamžitě staly předmětem zkoumání sociálních vědců, především možnostmi nové teoretické inovace a typologické kategorizace, a to nejen u voleb do EP ale u všech typů voleb. (Cabada 2010: 7; Wagner 2014)

Volby do EP byly označeny jako „second-order elections - volby druhého řádu.“ S tímto označením přišli, ve svém článku o volbách do EP, K. Reif a H. Schmitt, z Mannheimské univerzity, *Nine Second-Order Elections* v roce 1980. (Reif, Schmitt 1980: 3-44) Volby prvního řádu jsou zde uvedeny národní volby (do Parlamentu), které jsou pro voliče i politiky nejdůležitější, na kampaň je vynaloženo více financí a volič si je vědom důležitosti těchto voleb. Zatímco volby druhého řádu (např. volby do EP) mohou působit, že se voliče, politické strany, nebo média o ně ztrácejí zájem a moc nezajímají (Wagner 2014: 5-6; Cabada 2010:12).

Hlavní charakteristiky voleb druhého řádu, podle Reif a Schmitt (1980:3-44; Cabada 2010: 9), jsou

a) *„Nižší volební účast než v národních volbách/volbách prvního řádu.“* Voleb do EP se účastní klasicky méně voličů než voleb do národních parlamentů. (Wagner 2014)

b) *„Více prostoru a naději pro malé a nové politické strany.“* Protievropské, ekologické, krajní pravicové a krajně levicové strany jsou úspěšnější ve volbách do EP. (Hix, Marsh 2007)

c) *„Vyšší procento neplatných hlasů než při národních volbách/volbách prvního řádu.“*

d) *„Vládní strany ztrácejí podporu.“* Zatímco vládní velké strany ve volbách ztrácejí podporu, malé nebo extrémní (či malé a extrémní) podporu ve volbách do EP získávají. (Wagner 2014)

e) *„Voliči hlasují méně stranicky, více podporují osobnosti“*

f) *„Volby překračují státní hranice“*

g) *„Čím odlišnější jsou pravidla volby do EP od pravidel užívaných pro volbu do národního parlamentu, tím nižší je volební účast“*

h) *„Volební kampaň je významnější – volby do EP soutěží s dalšími (domácími) politickými tématy“*

Cabada ve svém článku uvádí, že všichni autoři, kteří se zabývají volbami do EP se inspiroují teorií voleb druhého řádu. Důraz kladou na volební (ne)účast. Cabada uvádí ve svém článku charakteristiku voleb do EP, jako volby druhého řádu domácí soutěže: Voliči vybírají velmi podobné až stejné strany s programem jako na národní úrovni, tedy voličům není nabízeno nic, co by bylo velmi odlišné od národních parlamentních voleb. (Cabada 2010: 12)

Podle Michaela Marshe ztrácí velké strany ve volbách do EP hlasy převážně na protest od voličů, kteří buď k volbám nepřijdou či hlasují pro jinou stranu. Dále k nim patří voliči, kteří již volí jinou

stranu a taktičtí voliči, kteří vládní strany podporují jen při volbách prvního řádu. (Marsh in Cabada 2010: 11) O taktických voličích a strategickém hlasování více v kapitole č. 2.

1.3. Kvantitativní výzkum účinků volebních systémů

K ověření volebních teorií se používají i kvantitativní metody. „Kvantitativní zachycení vztahů mezi proměnnými souvisejícími s volbami a volebními systémy představuje zcela běžnou součást volebních studií.“ (Čaloud, Chytilek, Lebeda, Šedo 2009: 71) Mezi nejdůležitější se zde řadí kvantitativní rozpracování Duvergerových předpokladů, měření proporcionality a měření volatility. (Tamtéž) Tyto metody byly používány ve větší míře od konce 60. let 20. století. Průkopníkem v oblasti byli známí politologové např. Douglas W. Rae, Markku Laakso a Rein Taagepera, Bernard Grofman, Matthew S. Shugart, aj. (Novák 1996: 413-414; Čaloud, Chytilek, Lebeda, Šedo 2009: 71-72)

Jelikož se tato práce zabývá výsledky voleb, je tedy vhodné použít kvantitativní analýzu výsledků voleb. Zvláště v případě zrušení volební klauzule, kdy je očekáván vstup více politických stran do parlamentu, a tedy větší fragmentace. Právě tuto roztříštěnost politické scény lze kvantifikovat pomocí mnoha indexů. V odborné literatuře nalezneme, že jedním z nejjednodušších kritérií spočítat počet stran zastoupených v parlamentu a jejich velikost, procentuelně vyjádřenou. (Novák 1996: 413)

A právě prvně zmíněný D.W.Rae zavedl tzv. *index fragmentace* systému stran (Rae index of party system fragmentation). Tento index se pohybuje v hodnotách od nuly do jedné. Měří se s ním pravděpodobnost s jakou budou dva náhodně vybraní poslanci členy stejné strany. Pokud se index rovná nule, všichni patří do stejné strany, a tedy se jedná o zastoupení pouze jedné strany. V případě, že se index rovná jedné, pak je zastoupeno tolik stran kolik je poslanců, tedy každý má svou stranu, tedy maximální roztříštěnost. (Novák 1996: 413)

$$F=1-\sum_{i=1}^n p_i^2$$

F – index fragmentace,

n – počet stran,

p_i – procenta hlasů nebo mandátů získaných stranou i.

(Kubát 1998:235)

„Index fragmentace vypočítáme tak, že odečteme od jedné součet čtverců proporce každé strany. Např. máme-li jen dvě strany, z nichž každá má 50%, index fragmentace bude následující:

$$1 - (0,5^2 + 0,5^2) = 1 - (0,25 + 0,25) = 0,5, \text{ což se označuje } .50.$$

Pokud existují jen tři strany, které jsou všechny stejně velké, index fragmentace bude

$$1 - (0,33^2 + 0,33^2 + 0,33^2) = 0,67, \text{ tj. } .67. \text{“ (Novák 1996: 413)}$$

Hodnota 0,0 znamená jednostranický systém, hodnota 0,50 značí dokonalý bipartismus a pod hranici 0,50 to znamená výskyt dominantní strany. Mezi 0,5 a 0,67 se stále pohybuje mezi systémem dvou stran, a pokud se hodnota zvýší nad 0,7 začíná multipartismus (dvě a více stran) (Kubát 1998: 235)

Dalším velmi užívaným indexem je tzv. *index efektivního počtu stran*, který byl navrhli M. Laakso a R. Taagepera. „*Efektivní počet stran měří, kolik stran je ve stranickém systému, vážených podle velikosti.(...) Laakso-Taageperův index vypočteme tak, že vydělíme jednu součtem čtverců proporcí každé strany zastoupené v parlamentu.*“ (Novák 1996: 413-414) V případě dvou stran o stejném počtu křesel v parlamentu, je počet efektivního počtu stran 2, což znamená stejně silné dvě strany:

$$1 : (0,5^2 + 0,5^2) = 2. \text{ (Novák 1996: 413-414)}$$

$$N = \frac{1}{\sum_{i=1}^n p_i^2}$$

N – index efektivního počtu stran;

n – počet stran;

p_i – procenta hlasů nebo mandátů získaných stranou *i*. (Kubát 1998: 236)

Index efektivního počtu stran a index fragmentace měří prakticky to samé. Index efektivního počtu stran je však lépe představitelný a srozumitelný, protože z něj vyjde přesný počet a ne jen počet procent. (Kubát 1998: 236)

V této práci budou použity oba tyto indexy v kapitolách 5 a 6.

2. Volební uzavírací klauzule

Tato kapitola se věnuje volební uzavírací klauzuli (dále v textu pod tímto pojmenováním, či pouze jako volební klauzule).

„Mezi experty na volební systémy panuje široká shoda, že dvěma nejdůležitějšími dimenzemi volebního systému jsou volební formule a velikost volebních obvodů (Lijphart 1994:10 in Lebeda 2001: 426). Těžko najít odborníka, který by těmto dvěma aspektům nepřikládal základní váhu. Arendt Lijphart za další důležité dimenze považuje volební práh a velikost voleného shromáždění.“ (Lebeda 2001: 426)

2.1. Obecně o volební uzavírací klauzuli

Podle Lebedy je volební uzavírací nejznámějším technickým prvkem, „ který může poměrný systém využít proti nadměrnému tříštění parlamentních sil, je uzavírací klauzule – legal treshold. Strany, které nepřekročí stanovené procento hlasů – uzavírací klauzuli, nejsou vpuštěny do skrutinia k rozdělování mandátů. Uzavírací klauzule mají za úkol bránit malým stranám vstoupit do parlamentu a zároveň, alespoň částečně, tlumit separační snahy existujících stran.“ (Lebeda 2001: 440-441) Důležitým bodem je podle Lebedy, na jaké úrovni je klauzule ustanovena – nejčastěji je vyžadováno určité procento na celostátní úrovni.

Miroslav Novák ve svém článku popisuje podle díla Maurice Duvergera z roku 1981 tzv. mechanický a psychologický účinek volební klauzule. Mechanický účinek znamená, pokud bude ve volbách např. pětiprocentní volební klauzule, strany co mají méně, se do parlamentu nedostanou. Mechanický účinek tedy platí okamžitě. U psychologického účinku je to delší proces, je zde popsán na případu Polska z roku 1993, kde byl změněn volební systém (zavedena pětiprocentní klauzule ve volbách do parlamentu). V té době se vyskytovalo v polském parlamentu 29 stran, kvůli absenci volební klauzule v minulých volbách. V těchto volbách, po kterých se do parlamentu dostalo šest stran a došlo k velkému počtu propadnutých hlasů, jelikož polští voliči nebyli zvyklí na to, volit podle šancí strany překročit pět procent hlasů. (Novák 1996: 410) Psychologický efekt uzavírací klauzule učí voliče strategickému hlasování, tedy hlasovat pro strany, které mají šanci uspět.

2.2. Volební klauzule a voličské rozhodování

Miroslav Novák tvrdí, že hranice volební klauzule je důležitou částí voličského rozhodování z psychologického hlediska. Protože procentuální hranice volební klauzule ovlivňuje voliče, aby hlasovali strategicky. Postupem času, od zavedení volební klauzule, jsou si voliči vědomi jejího mechanického efektu, tj. propadnutí hlasů stranám, které nepřekročily dostatečnou hranici hlasů. Voliči se tedy budou rozhodovat tak, aby jejich hlas nepropadl, a budou hlasovat pro stranu, která má ambice získat více než dané procento hlasů, Novák to přirovnává k sázce na jistotu. Zde pak roste význam výzkumů volebních preferencí. (Lebeda 2007: 17)

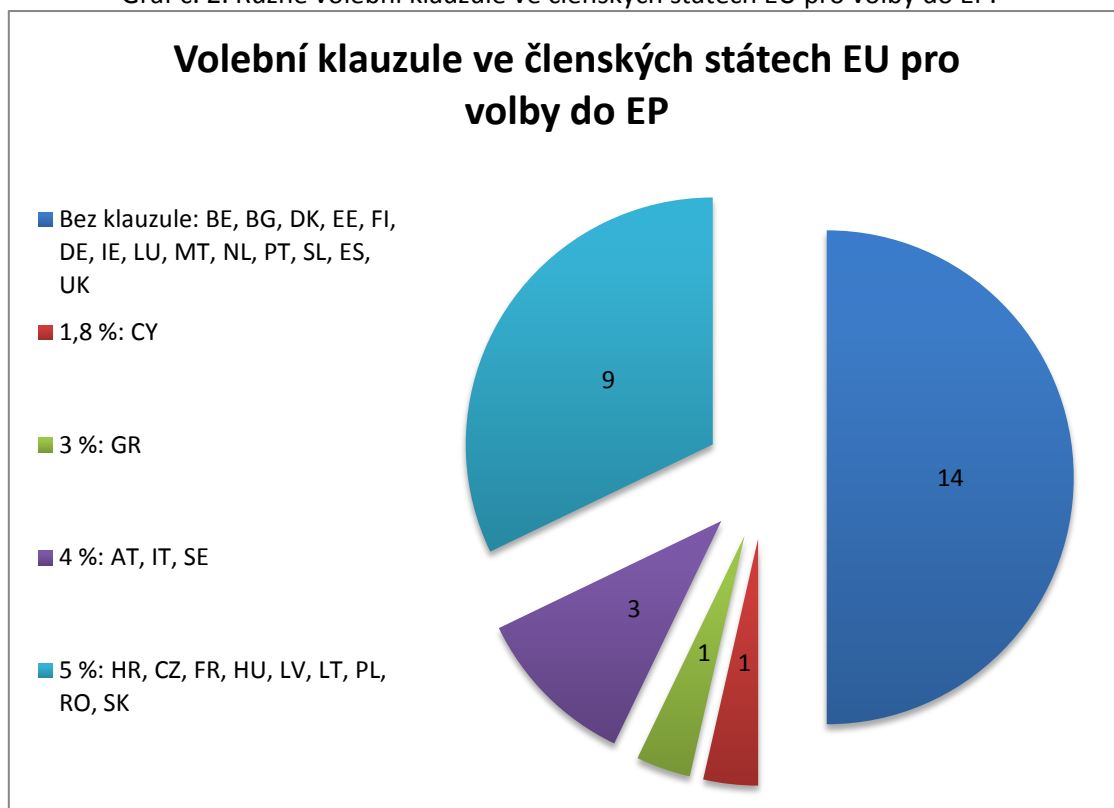
Psychologický efekt volební klauzule je spojován s tzv. strategickým hlasováním, což je podle autorů studie o strategickém hlasování v německém volebním systému, z Mannheimského centra pro evropský sociální výzkum (MZES) P.W. Thurnera a F.U. Pappiho, výsledkem předpokládaných volebních preferencí, je zde brán zřetel také na danou předvolební situaci. Není to tedy převážně volba podle vlastních preferencí, je zde brán ohled na to, jak budou ostatní voliči hlasovat, jaké možné koalice se mohou zformovat, a jak tedy maximalizaci zisku z každého hlasu. (Turner et al. 1998: 2) Propadnutí hlasu P.W. Thurnera a F.U. Pappi v tomto kontextu myslí obrazně, ze strategického hlediska, může být myšleno propadnutí hlasu i např. pro vítěznou stranu bez koaličního potenciálu, která je pak nucena jít do opozice.

2.3. Volební uzavírací klauzule ve volbách do EP

Členské státy si mohou zvolit vlastní volební uzavírací klauzuli, která ale nesmí přesáhnout 5% . (Bux 2015: 2) Volební uzavírací klauzuli využívá ve volbách do EP polovina členských států EU, tj. 14 z 28. Do voleb do EP 2014 bylo mezi těmito státy i Německo. Neplatí však vždy stejná procentuální hranice klauzule. Mezi státy využívající pětiprocentní volební klauzuli patří Česká republika, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Rumunsko, Chorvatsko a Francie. V případě Francie je ale pětiprocentní volební klauzule na úrovni volebních obvodů. Čtyřiprocentní volební klauzule je používána v Rakousku, Itálii a Švédsku. O procento nižší, tedy

3%, stanovili volební klauzuli v Řecku, a volební klauzule čítající 1,8% platí ve volbách do EP na Kypru. (Graf č.2)

Graf č. 2. Různé volební klauzule ve členských státech EU pro volby do EP. ⁶

Zdroj: (Zeit.de 2014b , EPRS 2014) (sestaveno autorem práce)

2.4. Volební uzavírací klauzule v Německu

Dne 25. června 1953 byla v Německu zavedena pětiprocentní uzavírací klauzule ve volbách do Spolkového sněmu (Bundestag), a tedy na celoněmecké úrovni⁷⁸. Volební uzavírací klauzule však platila už v prvních volbách do Spolkového sněmu v roce 1949, tehdy platila pětiprocentní hranice v každé spolkové zemi zvlášť. Proto to znamenalo, že byly ve Spolkovém sněmu zastoupeny i velmi malé strany, což nevedlo ke stabilnímu systému, ba naopak k jeho

⁶ Zkratky států v grafu: Belgie(BE), Bulharsko(BG), ČR(CZ), Dánsko(DK), Estonsko(EE), Finsko(FI), Francie(FR), Chorvatsko(HR), Irsko(IE), Itálie(IT), Kypr(CY), Litva(LT), Lotyšsko(LV), Lucembursko(LU), Maďarsko(HU), Malta(MT), Německo(GE), Nizozemí(NL), Polsko(PL), Portugalsko(PT), Rakousko(AT), Rumunsko(RO), Řecko(GR), Slovensko(SK), Slovinsko(SL), Španělsko(ES), Švédsko(SE), Velká Británie(UK). (EPRS 2014)

⁷Podle zákona o volbě do Bundestagu(§ 6 Abs. 6 BWG)

⁸ Celoněmecké úrovni v Západním Německu (NSR), nikoli v komunistickém Východním Německu (NDR).

roztříštěnosti a problému se sestavováním vlády, i když právě tomu měla volební klauzule zabránit. (BPB 2013) Důvodem pro to byla zkušenost z Výmarské republiky, kde bylo prakticky nemožné dosáhnout společné debaty, kvůli absenci klauzule, a potažmo nadmírou reprezentace malých politických objektů. (Tamtéž)

Bundestag prakticky prohlásil, že volební klauzule je nutná k zabránění politické fragmentace v Bundestagu, jako ve Výmarské republice, která vedla k jejímu pádu a nástupu Adolfa Hitlera k moci. (Deutsche Welle 2014)

3. Volební systém Německa

V Německu je hranice aktivního i pasivního volebního práva stanovena na 18 let. (§ 6 EuWG) Němečtí voliči mají ve volbách dva hlasy (*Zweistimmenwahlrecht*). (srov. Thurner et.al. 1998: 2) Když hovoříme o volební klauzuli, jedná se zde pouze o tzv. druhé hlasy (*Zweitstimme*)⁹, které rozhodují o budoucích koalicích a budoucím kancléři (Welt.de). Tzv. první hlasy (*Erststimme*) rozhodují o mandátech ve volbě většinovým volebním systémem, zde se spíše volí osobnosti, než strany (Welt.de), a zde klauzule nezasahuje. V německém systému je ještě výjimka, že se politická strana může dostat do Bundestagu, i pokud neplní hranici 5 %, pokud získá většinovým systémem některý z přímých mandátů. Navíc, v případě zisku třech mandátů se připočítává i procento, které získali druhých hlasů. V modelové situaci, kdy např. některá z politických stran získá 4 % druhých hlasů a 3 přímé mandáty, může získat až cca. 20 mandátů v Bundestagu. Když ale získá 4 % druhých hlasů a 2 přímé mandáty, získává pouze 2 křesla v Bundestagu. (BPB 2013; Švihlíková 2009: 83) Na rozdíl od voleb do Bundestagu, kde mají voliči k dispozici dva hlasy (*Zweistimme*), pro volby do EP má k dispozici každý volič jeden hlas. (Bundeswahlleiter)

Volby do EP jsou upraveny německým zákonem o volbách do Evropského parlamentu¹⁰, který je ve zkrácené variantě používán jako Europawahlgesetz (zkr. EuWG). Kromě pěti států EU (Belgie, Francie, Itálie, Irsko a Spojené Království), vstupují ostatní členské státy do voleb jako jeden volební obvod. Ve pěti výše zmíněných je území rozděleno do více volebních obvodů. V případě Německa mají volební obvody (16)¹¹ spíše správní význam a „slouží k distribuci kandidátních listin jednotlivých stran“ (Bux 2015:2), stejně jako např. v Nizozemí (18) nebo v Polsku (13). (Tamtéž) Politická hnutí a strany mohou kandidovat buď v jedné spolkové zemi (např. CSU kandiduje

⁹ Druhé hlasy mají větší váhu než první hlasy.

¹⁰ „Gesetz über die Wahl der Abgeordneten des Europäischen Parlaments aus der Bundesrepublik Deutschland“ (originální název zákona)

¹¹ Spolková země jako obvod.

pouze v Bavorsku) nebo ve více spolkových zemích, popř. na celé spolkové úrovni (Bundesliste). Aby byly připuštěny do voleb, musí se prokázat 0,1 % podpisů od způsobilých voličů, maximálně však 2000 podpisů v dané spolkové zemi. V případě kandidatury na spolkové úrovni je třeba se prokázat 4000 podpisů. (§ 9 EuWG) Výjimka, že není nutno prokazovat podpisy voličů, existuje pro strany, které již mají aktuální zastoupení v Bundestagu nebo v Evropském parlamentu. (§ 9 EuWG) Počet podpisů je totožný s volbami do Bundestagu (§ 27 BWG), proto se většinou strany uchylují ke kandidatuře na spolkové úrovni, aby nemusely za každou zemi sbírat 2000 podpisů.

Občané EU, kteří bydlí ve členském státě, kde nejsou státními příslušníky, mají právo volit ve volbách do EP, v členském státě, kde mají bydliště za stejných podmínek jako státní příslušníci daného státu (článek 22 smlouvy o fungování Evropské unie). Některé země požadují, aby měli voliči trvalé nebo obvyklé místo pobytu v dané zemi (např. Německo, Estonsko, Finsko, Francie, Polsko, Rumunsko, Slovinsko). V Německu je přiznáno právo volit občanům ve volbách do EP, pokud jsou zapsáni v německém seznamu voličů. (Lux 2015: 3)

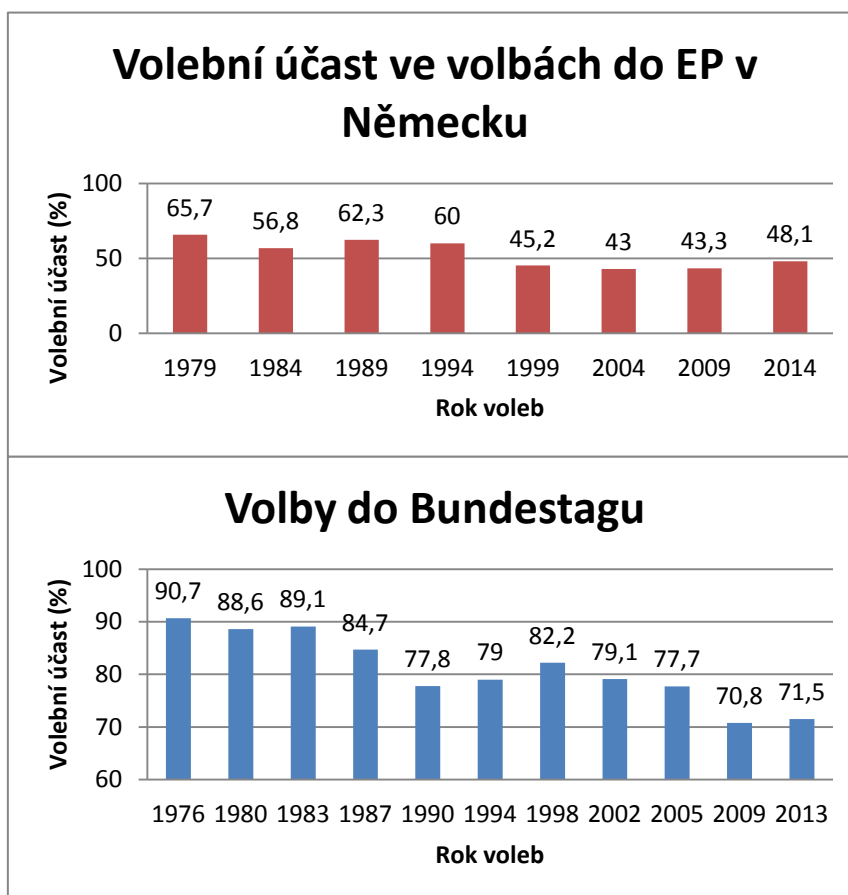
V Německu (stejně jako v ČR, Dánsku, Nizozemsku, Řecku a Švédsku) mohou kandidovat pouze politické strany a politická sdružení. V ostatních státech je povolena kandidatura podpořená určitým počtem podpisů, někde i po složení kauce. (Lux 2015: 3)

Ve většině členských států je možnost pomocí preferenčních hlasů ve volbách měnit pořadí jmen na kandidátních listinách. Toto však neplatí pro Německo (a Španělsko, Francii, Řecko, Portugalsko, Spojené království, Estonsko, Maďarsko, Rumunsko), kde jsou uzavřené kandidátní listiny, bez preferenčních hlasů, a tedy strany si určují pořadí svých kandidátů. V případě uvolnění mandátu během volebního období se uvolněné mandáty nahrazují náhradníky. Když nejsou náhradníci k dispozici, vybere se podle pořadí kandidát z kandidátní listiny. (Lux 2015: 4)

4. Volby do EP v Německu

Tato kapitola se zabývá vývojem voleb do EP, zrušením volební klauzule ve volbách do EP a následnými komentáři a prognózami. Německo¹² se účastnilo všech voleb do EP, od roku 1979. Od prvních voleb do EP v roce 1979 stabilně volební účast klesala. (Evropský parlament c) Volební účast v Německu ve volbách do EP od roku 1989 do roku 2004 měla klesavou tendenci (1979: 65,7 %; 1984: 56,8 %; 1989: 62,3 %; 1994: 60,0 %; 1999: 45,2 %, 2004: 43,0 %). (Gisard 2014: 385) Voleb do EP se obvykle zúčastní méně voličů než voleb do národních parlamentů. V Německu to lze vidět na rozdílu účasti ve třech posledních volbách do EP – kterých se zúčastnilo 43 - 48,1 % voličů, zatímco účast ve volbách do Bundestagu se pohybovala ve třech posledních volbách mezi 70,8 % a 77,7 % voličů. (Gisard 2014: 385)

Graf č.3. Volební účast v Německu ve volbách do EP a ve volbách do Bundestagu.

Zdroj: www.bundeswahlleiter.de (sestaveno autorem práce)

¹² Do roku 1990 pouze Západní Německo (NSR).

4.1. Zrušení volební uzavírací klauzule pro volby do EP

To, co se zdálo nemožné v roce 1979, se v roce 2014 stalo skutečností. Kvůli zabránění politické fragmentace, která by mohla škodit s fungováním EP, byla zavedena roku 1979 německým Ústavním soudem zavedena pětiprocentní volební klauzule pro volby do EP. (Zeit.de 2014 B)

Základním podnětem ke změně hodnoty, a posléze zrušení volební klauzule, byl výsledek voleb do EP v Německu v roce 2009. Kvůli pětiprocentní volební klauzuli propadlo cca 2,8 milionu hlasů, přičemž při absenci volební klauzule by si malé politické strany v EP v období 2009-2014 rozdělily osm z 99 mandátů. Pětiprocentní volební klauzule platila do roku listopadu 2011, kdy ji Ústavní soud zrušil (Müller 2014; Berliner Morgenpost 2014) a Bundestag reagoval navržením tříprocentní volební klauzule pro volby do EP. (Breuer 2014) Zákonem z října 2013 byla zavedena tříprocentní uzavírací klauzule. (Berliner Morgenpost 2014) Tento zákon napadlo 19 malých politických stran, mj. ÖDP, FREIE WÄHLER, NPD, a 1000 německých občanů. Tvrdili, že byla tříprocentní klauzule nastavena kvůli vlastním zájmům stran zastoupených v Bundestagu. (BPB 2014a) Je zde nutno podotknout, že oprávněně, jelikož se v minulých volbách do EP (2009) nejúspěšnější strana (Freie Wähler) pod hranicí klauzule dostala pouze mírně pod 2 %, a tedy by se malých německých stran toto netýkalo. (Bundeswahlleiter Europawahl 2009) Dne 26. února 2014 označil německý Ústavní soud tříprocentní uzavírací klauzuli pro volby do EP jako protiústavní. Ústavní soudci byli názoru, že uzavírací klauzule pro tyto volby narušuje rovnost šancí kandidujících politických subjektů. (BPB 2014a)

Výzkumy veřejného mínění ukazovaly navíc, že si malé strany by se měly dobře umístit ve volbách do EP 2014 nejen v Německu ale i v dalších zemích. Téhož dne, po zrušení volební klauzule pro volby do EP, ve článku německého zpravodajství Deutsche Welle, předpokládali v nadcházejících volbách do EP zisk mandátu pro euroskeptickou Alternativu pro Německo (AfD), protisystémové Pirátské straně, Nezávislým voličům (Freie Wähler) a Ekologicko-demokratické straně (ÖDP), stejně tak jako uváděli možnost zisku mandátu pro pravicově extremistickou Německou demokratickou stranu (NPD). (Deutsche Welle 2014)

Tim Beichelt z Evropské univerzity Viadrina ve Frankfurtu nad Odrou komentoval legitimitu rozhodnutí Ústavního soudu tím, že na spolkové úrovni se lépe sestavuje koaliční vláda s méně politickými stranami, zatímco prakticky na evropské úrovni EP vládu nesestavuje. Proto je zde podle T. Beichelta důležitější každý hlas. (Zeit.de 2014a) Podobně situaci vysvětloval předseda

Výboru pro Evropské záležitosti Bundestagu Gunter Krichbaum (CDU), že soud rozhodl o tom, že pouze pětiprocentní hranice zvolení do Bundestagu je nutností, jelikož je třeba shody většin pro fungování této instituce. Použil argument, že se soudci Ústavního soudu se domnívali, že v EP je postavení vlády a opozice jiné než v národních parlamentech. Celou situaci však označil Krichbaum za děsivou, jelikož nejdůležitější role EP je, podle něj, dojít ke kompromisu o návrzích zákonů, což bude v roztržitém EP složité. (Gütter 2014) Krichbaumův komentář je více rozvinut v komentářích CDU v následující podkapitole.

4.2. Komentáře ke zrušení volební klauzule

Zrušení volební klauzule potěšilo převážně malé strany, které napadly tříprocentní volební klauzuli u německého Ústavního soudu. Tehdejší předseda ÖDP Sebastian Frankenberger označil malé strany „kořením demokracie“, které má velmi důležitou funkci a proto by neměly být omezovány. (Breuer 2014) Článek Rayny Breuer dále poukazuje na fakt, že v únoru 2014 bylo v EP zastoupeno 162 politických stran a další malé strany mohou jen bránit práci v parlamentu, která závisí na stabilních většinách v EP. Předseda EP Martin Schultz tehdy prohlásil, že tyto většiny se v EP stále zmenšují. Obě snahy Bundestagu o snížení volební klauzule však nevyšly. (Breuer 2014) Německý politolog Michael Kaedling (z Katedry Politologie Univerzity Duisburg-Essen) v rozhovoru pro BPB o konci volební klauzule (březen 2014). Politické straně by mělo stačit asi 1,04 % hlasů, aby získali křeslo v EP. Malé strany by si teoreticky měly rozdělit 15 křesel v EP. A tyto mandáty by podle něj mohly chybět velkým stranám. Podle něj se Německo vydává jinou cestou jako ostatní země (Sonderweg) - jelikož v mnoha zemích je volební klauzule a tam kde ne, je velký volební práh (Natürliche Klausel) - např. v Dánsku mají 13 mandátů - pro získání jednoho musí mít alespoň 8 % a v menších zemích je to vidět ještě zřetelněji - Lucembursko nebo Kypr - 17 %. (Klein 2014)

Předseda německé Pirátské strany, Thorsten Wirth, rozhodnutí Ústavního soudu okomentoval, že je rád, že se již nebude moci opakovat situace jako v minulých volbách, a tedy nemůže dojít k propadnutí tak podstatné části voličských hlasů. Euroskeptická strana AfD sdělila, že rozhodnutí Ústavního soudu vnímá jako dobrý signál pro Evropu, kde každý hlas má váhu a klauzule již nemůže v takové míře zvýhodňovat větší strany. Vyjádřil se i předseda strany Die LINKE (Levice) Bernd Riexinger, který prohlásil na svém účtu na Twitteru: „*Hranice vstupu do parlamentu je hranicí demokracie.*“ (Zeit.de 2014a)

Tim Beichelt poukázal na riziko zastoupení stran v EP, které nezastupují většinové politické smýšlení. Uvedl to na případě roku 1984, kdy byla do EP zvolena krajně pravicová Front National,

kteřá získala vůbec první mandát a na tomto úspěchu si poté zakládala ve Francii. S. Frankenger reagoval, že nechtěl, i přes společný cíl (zrušení klauzule), aby jeho strana byla srovnávána s NPD. Na adresu NPD pronesl, že je to problémem německé parlamentní demokracie, když nedokázala tuto stranu zrušit, či označit jako protiústavní. (Breuer 2014)

Strany zastoupené v Bundestagu radost nad rozhodnutím Ústavního soudu převážně nesdílely. Německá Strana Zelených (GRÜNE) byla, kromě Hanse-Christiana Ströbeleho, proti zrušení volební klauzule. H.-Ch. Ströbele, na svém účtu na Twitteru, prohlásil, že i Ústavní soud potvrdil jeho „Ne“ tříprocentní volební klauzuli a přispěl tak k demokratičtějšímu přerozdělení hlasů ve volbách do EP. (Berliner Morgenpost 2014) Rebecca Harms, předsedkyně frakce Zelených v EP a kandidátka č. 1 pro Bündnis 90/Die Grünen do voleb do EP v roce 2014, označila rozsudek jako neznalost a neúctu k EP. Prohlásila, že to, co by bylo na spolkové úrovni označeno jako nežádoucí, označil Ústavní soud na spolkové úrovni jako přínos pro demokracii. (Zeit.de 2014a)

Kritikou také nešetřili europoslanci z CDU/CSU¹³, dle jejich předsedy a místopředsedy, Herberta Reula a Markuse Ferbera, soud prý přehlédl situaci, jaká panuje v Evropě. Vyjádřili se, že uzavírací klausule je ve velkých členských zemích EU zavedena z dobrého důvodu, a že v souvislosti s jejím zrušením se musí počítat s tím, že budou v EP i radikální strany a *Splitterparteien* z Německa. A to vidí CDU/CSU jako nepříjemnou situaci pro Německo. (Berliner Morgenpost 2014) Poslanec CDU G. Krichbaum, v rozhovoru z března 2014, před rozhodnutím Ústavního soudu varoval, že může znamenat roztříštění sil v EP, což by mohlo znamenat pro Německo menší vliv v EP. Jelikož samotný europoslanec má omezené možnosti hledání stejně smýšlejících kolegů, než větší etablované strany ve frakcích EP a zároveň omezuje německý vliv na evropské úrovni. Proto označuje G.Krichbaum téma volební klauzule za tak diskutované. Označil také za nešťastné, že i strana jako NPD má velkou možnost získat mandát. Na argument, že absence volební klauzule je v polovině členských států EU, odpověděl srovnáním počtu europoslanců v Německu (96) a Lucembursku (6). V Lucembursku potřebuje strana, i přes žádnou volební klauzuli, k zisku jednoho mandátu v EP 7,4 %, a proto je zde dostávají silné strany, zatímco v Německu to bude cca jedno procento voličů. A zároveň upozornil, že i v malých státech EU se pro volby do EP zavedena volební klauzule. (Gütter 2014) Stejný argument s Lucemburskem, a jeho absencí volební klauzule, použil i vedoucí Oboru institucionálního práva Think-tanku Centrum für Europäische Politik (cep; přelož. Centrum pro evropskou politiku) Klaus Dieter Sohn, ten však v rozhovoru den před zrušením klauzule tvrdil, že na mandát v Lucembursku je potřeba 16,8 % hlasů. K. D. Sohn rovněž tvrdil, že křesla v EP pro malé strany

¹³ CDU – Křesťansko-demokratická unie

budou chybět velkým stranám a frakcím ve výborech, což bude mít snížený vliv na legislativu. K. D. Sohn prohlásil v rozhovoru, že Ústavní soud klauzuli nezruší, tady se ale mýlil. (cep 2014)

Předseda sociálních demokratů (SPD) Thomas Oppermann se nechal slyšet, že jeho strana udělá vše proto, aby zabránila extrémistickým a extrémně pravicovým stranám z Německa získat mandát v EP. (Berliner Morgenpost 2014)

5. Volby do EP 2009 a 2014 v Německu

Tabulka č. 1 znázorňuje výsledky voleb do Bundestagu v roce 2009 a 2013 a voleb do EP v roce 2009 a 2014. Zatímco se volební účast pohybovala na úrovni

Tabulka č. 1. Výsledky voleb do EP a Bundestagu z období 2009-2014.

Volby v Německu	Volby do Bundestagu 2009	Volby do EP 2009	Volby do Bundestagu 2013	Volby do EP 2014
Volební účast	70,8 %	43,3 %	71,5 %	48,1 %
CDU	27,3 %	30,7 %	34,1 %	30,0 %
SPD	23,0 %	20,8 %	25,7 %	27,3 %
GRÜNE	10,7 %	12,1 %	8,4 %	10,7 %
DIE LINKE	11,9 %	7,5 %	8,6 %	7,4 %
AfD	-	-	4,7 %	7,1 %
CSU	6,5 %	7,2 %	7,4 %	5,3 %
FDP	14,6 %	11,0 %	4,8 %	3,4 %
FAMILIE	0,3 %	1,0 %	0,0 %	0,7 %
Freie Wähler	-	1,7 %	1,0 %	1,5 %
NPD	1,5 %	-	1,3 %	1,0 %
ÖDP	0,3 %	0,53 %	0,3 %	0,6 %
PIRATEN	2,0 %	0,9 %	2,2 %	1,4 %
Tierschutzpartei	0,5 %	1,1 %	0,3 %	1,2 %
Die PARTEI	-	-	0,2 %	0,6 %

Zdroj: www.bundeswahlleiter.de (sestaveno autorem práce)

5.1. Výsledky voleb do EP 2009 v Německu

Do voleb do EP v roce 2009 kandidovalo 32 stran a voleb se zúčastnilo 43,3 % voličů. Volební klauzule nastavená na pěti procentech dovolila vstup do EP šesti stranám.

Volby vyhrála CDU s 30,7 % hlasy, oproti předchozím volbám do EP však ztratila 5,8 % hlasů. CSU získala 7,2 % hlasů se ztrátou 0,8 % hlasů¹⁴. CDU/CSU tedy nadále zůstaly nejsilnějším politickým subjektem na politické scéně. SPD zažila debakl a historické minimum s 20,8 % hlasů (nejhorší výsledek byl zatím ve volbách do EP v roce 2004, kde získala 21,5 % hlasů). Špatný výsledek SPD byl považován za vinu malé volební účasti a těsně po volbách do EP vyvolal obavy z výsledku ve volbách do Bundestagu, které byly za několik měsíců. (Stern.de 2009) FDP, která si mohla připsat o 4,9 % hlasů více než minulém období, získala 11 % hlasů. GRÜNE si připsali dvě desetiny procenta a celkem obdrželi 12,1 % hlasů a DIE LINKE¹⁵ si připsali o 1,4 % více, a tedy obdrželi 7,5 % hlasů. (Tagesschau.de 2009; Stern.de 2009)

V anketě zveřejněné na Tagesschau.de (Tagesschau.de 2009) byli lidé dotázáni na několik otázek na téma voleb do EP, mezi nejzajímavější patřily tyto dvě:

1) „*Kdy jste se rozhodl, koho budete volit?*“ 14 % dotázaných sdělilo, že vždy volí stejnou stranu. Čtvrtina dotázaných odpověděla, že již mělo dlouho rozhodnuto. Rozhodnutí o volbě si rozhodlo 16 % voličů několik posledních týdnů před volbou, 20 % v posledních dnech před volbou, a dokonce 23 % se rozhodla až v den volby.

2) „*Podle čeho jste volili ve volbách?*“ 60 % dotázaných voličů odpovědělo, že národní témata rozhodla pro volbu do EP. 26 % voličů se rozhodla podle evropských témat a 12 % považovalo při rozhodování za důležité národní a evropská témata.

Neplatný hlas odevzdalo 2,2 % voličů, tedy cca. 590 tis. Propadlo 10,7 % hlasů (tj. hlasy pro 26 malých stran), což se rovná cca. 2,841 mil. hlasů.

5.2. Výsledky voleb do EP 2014 v Německu

Z prognóz před volbami do EP v květnu 2014 měly malé strany důvod k radosti. Zatímco o pět let dříve musely kvůli pětiprocentní klauzule obdržet minimálně ca. 1 350 000 hlasů¹⁶ k zisku křesla v EP, nyní stačilo obdržet okolo 150 000 hlasů. (Berliner Morgenpost 2014) Snadnou cestu k získání mandátu pro malé strany, by se také dalo nazvat názor K. D. Sohna z Think-tanku cep, den před zrušením volební klauzule, v rozhovoru uvedl, že pokud by Ústavní soud klauzuli zrušil, pak by mělo šanci získat mandát čtyři až sedm malých stran. K. D. Sohn však byl pro zachování klauzule. (cep 2014) Mezi adepty na získání mandátů se, díky tak rychlému růstu volebních preferencí před

¹⁴ V domácím Bavorsku získala CSU 48,1 % hlasů.

¹⁵ V roce 2004 kandidovala DIE LINKE ještě jako PDS.

¹⁶ Výpočet proveden autorem práce z platných hlasů z voleb do EP v roce 2009. (Bundeswahlleiter 2009)

volbami do Bundestagu v září 2013, očekával velký úspěch AfD v evropských volbách v květnu 2014. (Macháček 2013) Z průzkumu dva týdny před volbami vyplývalo, že by volby vyhrála koalice CDU/CSU s 37 % hlasů, následovaná SPD s 27 % hlasů. Po devíti procentech hlasů by dostali Zelení (GRÜNE) a sedm procent byl předpoklad pro AfD. Jako poslední uvedenou stranou bylo FDP, které by získalo 3 % hlasů a pro „ostatní strany“ by hlasovalo 8 % voličů. (Das Statistik-Portal 2014b)

Do voleb do EP v roce 2014 kandidovalo 25 stran, z toho se ve 20 případech jednalo o malé strany, a voleb se zúčastnilo 48,1 % voličů. Křesťanští demokraté z CDU/CSU nadále obhájili vítězství s 35 %. Důvod k radosti měla i strana SPD, která po dvou volbách do EP se znovu začala přibližovat hranici 30 % (27 %). Strana GRÜNE obdržela 10,7 % hlasů, levicoví DIE LINKE obdrželi 7,4 %. Popové se do EP dostala strana Alternative für Deutschland. Strana, která jen znovu ukázala propad svých preferencí, je FDP, která ztratila 9 mandátů a stala se jednou z malých stran. Jiné malé strany, které již nezadržela klauzule, a do EP zavítali, FREIE WÄHLER, Tierschutzpartei, FAMILIE, PIRATEN, ÖDP, NPD a DIE PARTEI. Předseda AfD Bernd Lucke v reakci na volební výsledky prohlásil, že AfD je novou německou lidovou stranou. (Frankfurter Allgemeine 2014) Ludwig Greven s tímto prohlášením nesouhlasil, označil však, že se touto volbou strana AfD již etablovala na německé politické scéně. Označil za dobré, že tyto volby dostaly k volebním urnám více voličů než v minulých letech. (Greven 2014)

V anketě Tagesschau.de odpovědělo 54 % dotázaných, že se rozhodlo o hlasování pro stranu ve volbách podle politiky na spolkové úrovni. 39 % dotázaných odpovědělo, že byla rozhodující politika na evropské úrovni. V další otázce: „Co hrálo nejdůležitější roli pro volbu určité strany?“, odpovědělo 18 % dotázaných hlavní kandidát strany pro evropské volby a 19 % hlavní kandidát strany pro volby na spolkové úrovni. (Tagesschau.de 2014)

Neplatné hlasy odevzdalo 1,6 % voličů (tj. cca. 489 tis. hlasů) a díky absenci volební klauzule propadly hlasy 512 tis. voličů, kteří hlasovali pro některou z 11 stran, které na mandát nedosáhly.

5.3. Fragmentace a efektivní počet stran

Index fragmentace – Volby do EP v Německu 2009 a 2014

2009	2014	Změna	Průměr
0,79539	0,8089	+0,01351	0,80215

Index fragmentace – frakce Evropského parlamentu 2009 a 2014

2009	2014	Změna	Průměr
0,7897915411	0,81398009	+0,0241885489	0,8018858155

Hodnota fragmentace se mírně navýšila a zůstává na úrovni multipartismu (tj. od 0,7 a výše), tedy vyšší fragmentaci, což je ale pro poměrný volební systém normální. Pro srovnání v letech 1945-1994 byla průměrná hodnota indexu fragmentace na parlamentární úrovni v 16 západoevropských zemích 0,68, zatímco klasicky nejnižší bývá, kvůli většinovému volebnímu systému ve Spojeném Království. (Kubát 1998: 235-236)

Index efektivního počtu stran – Volby do EP v Německu 2009 a 2014

2009	2014	Změna	Průměr
5,7122	5,2289	-0,4833	5,4706

Index efektivního počtu stran očekávaně spadl o skoro 0,5. V roce 2009 bylo 5,7 stran efektivních, ze 6 stran, které se dostaly do EP, zatímco v roce 2014 to bylo pouze 5,2 stran efektivních, ze 14, které získaly mandát.

5.4. Mandáty německých stran v EP

Německé politické strany, již předtím zastoupené v EP, frakce neměnily a po volbách do EP v roce 2009 i 2014 zůstali ve stejné frakci. Křesťanští demokraté (CDU/CSU) zůstávají nadále ve skupině Evropské lidové strany (EPP), se ztrátou osmi mandátů proti minulému období; sociální demokraté (SPD) ve skupině Pokrokové společenství socialistů a demokratů (S&D), se získáním čtyř mandátů; Zelení (GRÜNE) ve skupině Zelení – Evropská svobodná aliance (Greens – EFA), se ztrátou tří mandátů; levicoví DIE LINKE setrvávají v Evropské sjednocené levici a Severské zelené levici (GUE-NGL), se ztrátou jednoho mandátu; a liberálové z FDP v Alianci evropských liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE), s největší ztrátou 9 mandátů.

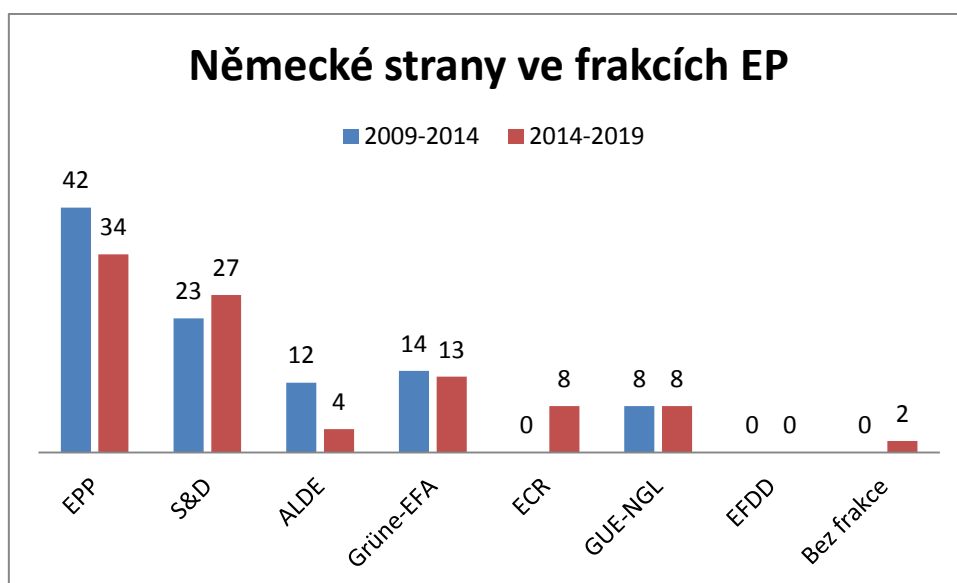
Po volbách do EP v roce 2014 se skupina Greens – EFA se rozšířila o dvě německé politické strany, když se k ní přidali také PIRATEN a ekologická strana ÖDP, Freie Wähler se přidali ke skupině ALDE, a Tierschutzpartei se přidala k levicové GUE-NGL. Poprvé, a hned dvě německé strany, se připojily k Evropským konzervativcům a reformistům (ECR), jednalo se o Alternativy pro Německo (AfD) se sedmi mandáty a FAMILIE s jedním europoslancem. Bez příslušnosti k jakékoli frakci zůstali zástupci Udo Voigt, z krajně pravicové NPD, a Martin Sonnenborn, zástupce recesistické DIE PARTEI. Změny počtu mandátů německých stran můžeme vidět přehledně níže v Tabulce č. 2 a změny počtu europoslanců ve frakcích EP v Grafu č. 4.

Tabulka č. 2. Mandáty německých politických stran v Evropském parlamentu v období 2009-2014 a 2014-2019.

Mandáty německých stran v EP	Mandáty v EP 2009-2014	Mandáty v EP 2014-2019
CDU	34	29
SPD	23	27
GRÜNE	14	11
DIE LINKE	8	7
Alternative für Deutschland	-	7
CSU	8	5
FDP	12	3
FAMILIE	-	1
Freie Wähler	-	1
NPD	-	1
ÖDP	-	1
PIRATEN	-	1
Tierschutzpartei	-	1
Die PARTEI	-	1

Zdroj: www.bundeswahlleiter.de; (Das Statistik-Portal 2014a)

Graf č. 4. Německé strany ve frakcích EP ve volebních obdobích 2009-2014 a 2014-2019.

5.5. Malé strany v Německu ve volbách do EP 2009 a 2014

Tato podkapitola se zabývá nejdůležitějšími malými politickými subjekty na německé politické scéně ve volbách do EP v letech 2009 a 2014, které se pohybují na hodnotách kolem 5 % hlasů a méně – tzv. *fringe parties* (Breuer 2014) nebo v německém kontextu tzv. *Splitterpartei*. Ve výzkumech veřejného mínění se většinou tyto strany objevují sporadicky, a většinou jsou zařazeny do kategorie „ostatní strany“ se sečteným počtem hlasů a krátkým až žádným komentářem. I toto je jeden z důvodů, proč se v této podkapitole více věnuje práce zmíněným stranám, které měly šanci získat mandát ve volbách do EP v případě absence volební klauzule. V Německu se v posledních letech pohybuje počet voličů způsobilých volit kolem 62 milionů. (Gisard 2014: 384) V ideálním případě – stoprocentní volební účasti – potřebuje politická strana v Německu ve volbách do EP k pěti procentům hlasů cca. 3 mil. hlasů (ve skutečnosti cca. 1,35 mil. hlasů, při účasti ani ne poloviny oprávněných voličů, jako v roce 2009), v případě tří procent by strana potřebovala 1,86 mil. voličů (ve skutečnosti cca. 830 tisíc hlasů, při účasti jako v roce 2009). V Německu i jedno procento voličů tvoří nezanedbatelný počet, což bylo i jedním z důvodů debat o volební uzavírací klauzuli. V této kapitole bude brán větší ohled na méně známé strany.

Mezi nejdůležitější malé/okrajové strany či „*fringe parties*“ budeme řadit – *Alternative für Deutschland, FDP, Tierschutzpartei, NPD, PIRATEN, Freie Wähler, ÖDP, FAMILIE, Die Partei*.

CSU je v této kapitole uvedena jako jedna z malých stran, jelikož na spolkové úrovni dosahuje výsledků kolem 5%, jedná se však o stranu, která kandiduje pouze v Bavorsku, kde má tradiční dominantní postavení. Na některých předvolebních spolkových průzkumech bývá občas přidávána k menším stranám do grafiky.

Christlich-Soziale Union (CSU)

CSU (přelož. Křesťansko-sociální unie), založená roku 1945 a působící v Bavorsku, je tradičním koaličním partnerem Christlich-Demokratische Union (CDU) (přelož. Křesťansko-demokratická unie) na spolkové úrovni, koalice obou stran se nazývá v Německu buď „CDU/CSU“ nebo „Union“. V Bavorsku je neporaženou stranou od zemských voleb v roce 1957, kde se její zisk pohybuje v průměru okolo 50 % hlasů. Na spolkové úrovni dosahuje výsledků v rozmezí od 5,5 – 10,6 %. Z hlediska počtu členů je třetí největší německou politickou stranou. (CSU; Bundeswahlleiter)

Alternative für Deutschland (AfD)

Alternative für Deutschland (Alternativa pro Německo), založená v únoru 2013, je jednou z nejnovějších politických stran v Německu. AfD je konzervativně-liberální strana s některými pravicově-populistickými programovými body. Někdy bývá označována jako protestní stranou proti stávajícím stranám, a volí jí také mj. nevoliči a zklamaní pravicově-konzervativní voliči. (Merkur Online 2014) Univerzita v Lipsku (Universität Leipzig) v červnu 2014 uvedla ve své studii o krajně pravicových náladách v Německu, kde se dotázala 2432 lidí, z nichž 5,6 % se přihlásilo ke krajní pravici. Z těchto 5,6 % dotázaných 6,3 % uvedlo podporu AfD. A 50 % těchto voličů se otevřeně hlásilo k nenávisti proti cizincům, šovinismu a antisemitismu. (Decker 2014: 41–42) Toto tvrzení též potvrzuje Wahl-O-Mat (německá obdoba Volební kalkulačky¹⁷), který srovnává dotazníkovou formou pozice politických stran a hnutí, který uvádí, že pozice krajně pravicové NPD s pozicí AfD ve 47,3 % shodují, ve 21,1 % rozlišují a ve 31,6 % buďto jedna či druhá strana nevedla odpověď na otázku. Názory, ve kterých se obě strany shodují, jsou: mj. Německo by si nemělo nechat euro jako měnu; Evropa by neměla přijímat více uprchlíků; Německo by nemělo podporovat vstup Turecka do EU; EU by se nemělo federalizovat. (Wahl-O-Mat 2014) Stranu tedy navíc řadíme k euroskeptickým. AfD se účastnila voleb do Bundestagu v září 2013, kde ale zůstala těsně pod pětiprocentní hranicí (4,7 %). (Tabulka č.3) AfD, jako euroskeptici straně, dali přednost bývalí voliči FDP a zklamaní pravicoví voliči CDU. (Macháček 2013, 2014) Do voleb šla

¹⁷ Předvolební výzkum, kdy každá strana před volbami dostane položeno několik otázek. Tyto otázky jsou pak položeny formou testu položeny potenciálním voličům a z odpovědí se nakonec procentuálně zhodnotí, se kterou stranou má volič největší názorovou shodu, a tedy působí jako pomůcka, koho by měl volit. Viz www.volebnikalkulacka.cz

strana s heslem: „Gegen den Euro, aber nicht gegen Europa.“ („Proti euru, ale ne proti Evropě.“)
(Merkur Online 2014)

Její mládežnická organizace Jungen Alternative (JA; přelož. Mladá alternativa) je ještě pravicovější než sama AfD. Mezi její programové body patří protesty proti feminizmu, besedy na témata: proti přistěhovalectví, či zákazy šátků pro muslimské ženy. Alexander Häusler, sociolog a expert na pravicový extrémismus, mládežnickou organizaci JA označuje jako extrémní pravici. (Asche 2014)

Freie Demokratische Partei (FDP)

FDP (přelož. Svobodná demokratická strana), založená roku 1948, je německá středo-pravicová liberální strana. Současným předsedou je od prosince 2013 Christian Lindner, který ve funkci nahradil Philippa Rösslera. Historicky v Německu působila jako vládní koaliční strana s CDU i SPD, v posledních letech však ztrácí podporu a v posledních volbách do Bundestagu (2013) nedosáhla na pětiprocentní hranici. Podle článku J. Macháčka FDP nepomohlo vyhrožování hyperinflací ani radikální euroskepticismus, jelikož jinak působila jako strana co se chce jen udržet u moci. Také fakt, že se FDP více inspirovala více americkým libertariánstvím¹⁸, než klasickým liberalismem založeným na respektu k pravidlům. (Macháček 2013) Její zisky ve volbách do Bundestagu se do roku 2009 pohybovaly mezi 6,2 – 14,6 % hlasů. Nejlepšího výsledku v historii strany (14,6 % - 93 poslanců), dosáhli ve volbách v roce 2009. Zatímco o 4 roky později se dostala strana na historické minimum 4,8 % hlasů. Poprvé ve své 60leté historii nemá zástupce v Bundestagu, musela rozpustit svou frakci, což vedlo k velkému propouštění, krizi strany a hledání nového vedení strany. (Denkler 2013) FDP má své zástupce nicméně stále v EP a v zemských parlamentech. (Oficiální stránky FDP; Bundeswahlleiter)

Die Tierschutzpartei

Die Partei Mensch Umwelt Tierschutz – Die Tierschutzpartei (přelož. Strana pro lidi, životní prostředí a ochranu zvířat - Strana ochrany zvířat) je levicová strana, působí na německé politické scéně od roku 1993 a snaží se převážně o prosazování zákonů týkajících se šetrnějšího chovu (zrušení velkochovů) a nakládání s hospodářskými zvířaty (jako mj. převážení zvířat), či zákonu o zrušení testování na zvířatech. Další prioritou je životní prostředí, změna klimatu a s tím spojené problémy. A konečně „lidé“ v názvu strany poukazuje na stále se navyšujících se životních nákladech, následujícím bodem je tedy boj proti chudobě. Motto strany zní „ Ekologie

¹⁸ Které označil J.Macháček za utopistické. (Macháček 2013)

před ekonomikou“. (Oficiální stránky Tierschutzpartei) Strana má 1050 členů¹⁹, její předsednictvo tvoří Stefan B. Eck, Horst Wester a Barbara Nauheimer. Stefan B. Eck byl navíc vybrán jako hlavní kandidát strany pro volby do EP v roce 2014. Jedním z bodů programu pro tuto volbu bylo, že se Tierschutzpartei zasadí o přepracování Lisabonské smlouvy, a to o dosažení článku týkajícího se práv zvířat, ochrany zvířat a životního prostředí. Strana se velmi vymezuje proti extrémně pravicovým stranám. (Skroblies 2014) Nejlepšího výsledku (2,1 %) dosáhla Tierschutzpartei v roce 2009 ve volbách do Saského zemského sněmu. (Volby do Saského zemského sněmu 2009) V celoněmeckém srovnání, strana dosáhla v roce 2009 ve volbách do EP na 1,1 % hlasů, ve volbách do Bundestagu dosahuje jen okolo 0,3 % hlasů. (Skroblies 2014)

FREIE WÄHLER

Die Freien Wähler (přel. Nezávislí voliči), strana, která vznikla z komunálních volebních hnutí a iniciativ, a fungovala již předtím regionálně, byla rozšířena na celoněmeckou úroveň začátkem roku 2009. (Korte 2014) Nejúspěšnější je v Bavorsku²⁰, kde již v roce 2008 s 10,2 % hlasů vstoupila do Bavorského zemského sněmu (Decker, Neu (Ed.) 2013: 188) a stále zde své zástupce má. Poprvé se zúčastnila strana voleb do Bundestagu v roce 2013, kde získala 1 % hlasů. Strana staví na své nestrannosti, žádným ideologickým tlakům, či tlakům ze strany, a velmi se angažuje v komunálních projektech. Na spolkové úrovni tvoří členská základnu 6500 členů. (Korte 2014; Oficiální stránky FREIE WÄHLER)

Předsedou strany je Hubert Aiwanger, pod jeho vedením se strana vyslovuje proti neomezenému skupování dluhů Evropskou centrální bankou. Podle FREIE WÄHLER by měly mít státy možnost zvládnutí krize zrušením eura a zavedením národní měny. Strana dále navrhuje nepřijímat žádné další členské státy do EU, dokud se nepodaří vyřešit finanční krizi eurozóny. Omezení národních práv ve prospěch EU strana kategoricky odmítá. Strana se navíc vymezuje proti lobby na evropské úrovni. (Korte 2014) Ve volbách do EP v roce 2009 obdržela strana 1,7 % hlasů. (Bundeswahlleiter)

Piratenpartei Deutschland (PIRATEN)

Relativně novou a úspěšnou stranou jsou PIRATEN (přelož. Německá pirátská strana), kteří vznikli v září 2006. Členská základna strany tvoří 28 738 členů²¹ a předsedou strany je od června 2014 Stefan Körner. Impulzem pro vznik německé odnože Pirátské strany, ale i pro odnože v mnoha

¹⁹ Počet členů ze dne 28.4.2014. (Skroblies 2014)

²⁰ V Bavorsku, kde je nejvíce členů strany (cca 50 %), a strana zde vznikla na regionální úrovni v roce 1998. (Oficiální stránky FREIE WÄHLER)

²¹ Aktuální k datu 28.4.2014.

dalších zemích, bylo založení švédské Piratpartiet²² v lednu 2006. PIRATEN se vidí jako součást nadnárodního politického hnutí co nezná hranice a rádi by s ostatními pirátskými stranami založili v EP frakci Evropští piráti. (Weissenbach 2014) Mezi programové body německých PIRATEN patří tedy ochrana soukromí, svobodný přístup k informacím, svoboda internetu, větší práva občanů. Volební program pro volby do EP 2014 si PIRATEN dali, že i přes různou ekonomickou politiku, a s ní spojené problémy, členských států či odposlouchávací skandály, by se měla EU přenést a nezanevřít na další evropskou integraci. Dalším z bodů PIRATEN jsou transparentnější evropské rozhodovací procesy, tedy aby některé zákony a nařízení mohli schválit samotní občané EU v referendu. Hlavními kandidáty pro volby do EP roku 2014 byli Julia Reda a Fotios Amanatides. (Weissenbach 2014; Oficiální stránky PIRATEN)

PIRATEN se zúčastnili voleb do EP v roce 2009 s výsledkem 0,9 % hlasů, ve volbách do Bundestagu téhož roku dosáhli dvou procent a mezi lety 2011 a 2012 získali zastoupení ve čtyřech zemských parlamentech (v Berlíně, Severním Porýní-Vestfálsku, Sársku a Šlesvicku-Holštýnsku). (Weissenbach 2014) Pirátské strany podle švédského deníku Dagens Nyheter volí převážně mladí lidé s nedůvěrou v politiky. (Voxeurop.eu 2009)

Ökologisch-demokratische Partei (ÖDP)

Ökologisch-Demokratische Partei (přelož. Ekologicko-demokratická strana) se vyskytuje na německé politické scéně od roku 1982, kdy vznikla z různých hnutí za ochranu životního prostředí z přelomu 70. a 80. let. V současné době má šest tisíc členů. Hlavními body programu strany jsou demokracie, politika životního prostředí a rodinná politika. Strana se chce zasadit o „ekologickou ekonomiku“ a právně daný minimální příjem občanů. ÖDP se staví kriticky k názorům, že by mělo Německo opustit Evropský stabilizační mechanismus. Strana je pro setrvání Německa v eurozóně, doporučuje však, aby byla také možnost návratu k národním měnám. Jedním z bodů jejího programu je také okamžitý konec jaderných elektráren v celé EU. Předseda ÖDP byl od roku 2010-2014 Sebastian Frankenberger, nyní předsedkyní Gabriela Schimmer-Göresz. Stranickým kandidátem č. 1 pro volby do EP v roce 2014 byl bývalý předseda strany, Klaus Buchner. (Bender 2014; Oficiální stránky ÖDP)

Na spolkové úrovni jsou výsledky strany z posledních dvou voleb do Bundestagu shodně 0,3 % hlasů. V minulých volbách do EP strana získala 0,5 % hlasů. ÖDP byla jednou ze stran, která dala stížnost k Ústavnímu soudu kvůli tříprocentní volební klauzuli. (BPB 2014a)

Familien-Partei Deutschlands (FAMILIE)

²² Oficiální stránky švédské Pirátské strany: www.piratpartiet.se

Strana FAMILIE (přelož. Německá rodinná strana) byla založena v roce 1981, v současnosti disponuje 600 členy a jejím současným předsedou je Roland Körner. FAMILIE se profiluje jako strana v politickém středu a, jak už její název napovídá, hlavním bodem je politika a společnost zaměřená na rodinné hodnoty, sociální jistoty pro rodiny apod. Do voleb do EP v roce 2014 šla se sloganem: „*Starke Kinder. Starke Familien. Europas Zukunft.*“ Tento slogan znamená, že silné děti a silné rodiny jsou budoucností Evropy. Strana se vyjádřila, že členské státy EU by se měly brát jako členové jedné velké evropské rodiny. Hlavním kandidátem pro tyto volby se pro stranu stal předseda zemského svazu strany FAMILIE v Meklenbursku-Dolním Pomořansku, Arne Gericke.

Ve volbách do EP v roce 2004 a 2009 dosahoval její volební výsledek 1 % odevzdaných hlasů. Na spolkové úrovni v roce 2009 získala 0,3 % a v posledních volbách do Bundestagu její výsledek nedosáhl ani na 0,1 % hlasů. (Steinfort 2014; Tabulka č.3; Oficiální stránky FAMILIE)

Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD)

NPD (přelož. Národnědemokratická strana Německa) je nacionalistická, neonacistická, extremistická strana, která byla založena v roce 1964, která má v současnosti 5500 členů. Strana je navíc xenofobní, pangermanistická, antiislamistická, euroskeptická strana. NPD se vyjadřuje pro Evropu národů, pro znovuzavedení německé marky, pro národní kulturu a identitu, proti globalizaci, genderové politice, přistěhovalectví a sociálním dávkám pro cizince. Strana považuje integraci za „*zabití národa*“. (Oficiální stránky NPD) Touto rétorikou je strana NPD velmi blízká až totožná s nacistickou NSDAP, která pomohla za německé Výmarské republiky Adolfu Hitlerovi k moci. (Kailitz 2007: 337–354)

NPD je dlouhodobě pod dozorem Spolkového úřadu na ochranu ústavy (Bundesamt für Verfassungsschutz²³), který ji označuje jako „*živnou půdu pravicového extremismu v Německu*“. (Ezazi 2014) Strana čelila několika snahám o rozpuštění (první v letech 2001-2003). Naposledy v prosinci 2013 iniciovala Spolková rada (Bundesrat) návrh na rozpuštění NPD k německému Ústavnímu soudu, který pak vyšetřoval, zda jsou aktivity NPD protiústavní. Neúspěšně. (Tamtéž) Zpravodajský server Deutsche Welle upozorňuje na fakt, že i přesto, že je obecně známá nedemokratičnost krajně pravicových extremistických stran, prokázat jejich protiústavnost a zakázat tyto strany je velmi obtížné. Přestože se všechny spolkové země se rozhodly na společném cíli – zákazu NPD, je to podle Deutsche Welle běh na dlouhou trať s nejistým výsledkem. NPD má v současnosti zastoupení ve dvou zemských parlamentech (Meklenbursko-Přední Pomořansko a Sasko). V obou případech se jedná o spolkové země bývalé NDR, a jen

²³ Německá civilní kontrarozvědka. www.verfassungsschutz.de

potvrzuje větší popularitu extrémistů v zemích bývalého Východního Německa. (Deutsche Welle 2013)

NPD se účastnila ve volbách do EP v roce 2009 v koalici s Deutsche Volksunion (DVU; přelož. Německá národní unie), DVU však v těchto volbách získala jen 0,4 % hlasů, proto se tato koalice rozpadla a DVU se integrovala do NPD v roce 2011. Ve volbách do Bundestagu obdržela NPD v roce 2009 1,5 % hlasů a v roce 2013 1,3 % hlasů. Programem strany pro letošní volby bylo, např.: znovuzavedení celních kontrol kvůli přistěhovalcům a azylantům, konec evropských záchranných balíků (stranou to bylo označeno jako „dluhový socialismus“), či uspořádání referenda o zrušení eura (NPD ho označila jako „vnucenou měnu“). Předsedou strany je od roku 2014 Frank Franz a hlavním kandidátem pro volby do EP v roce 2014 byl bývalý předseda Udo Voigt. (Ezazi 2014; Oficiální stránky NPD)

Die PARTEI

Die PARTEI (Partei für Arbeit, Rechtsstaat, Tierschutz, Elitenförderung, und basisdemokratische Initiative²⁴; přel. Strana práce, právního státu, ochrany zvířat, požadavků elit a základně demokratické iniciativy, zkr. Strana), založená roku 2004, jejímž předsedou je, od jejího vzniku, německý satirik Martin Sonnenborn, který byl bývalým šéfredaktorem satirického magazínu Titanic. Jak již název strany naznačuje, jedná se o recesistickou stranu. Jeden ze sloganů Die Partei zní: „Die PARTEI, die Partei, die hat immer Recht.“ (přelož. „Die PARTEI‘ (Strana) je stranou, která má vždy pravdu.“).

Die PARTEI šla do voleb do EP 2014 se sloganem: „Ja zu Europa, Nein zu Europa!“ („Ano Evropě, Ne Evropě!“²⁵) a programovými body týkající se: postavení zdi okolo Švýcarska, zavedení kvóty pro lenošení, změnu aktivního volebního práva na 12-52 let, aj. (Oficiální stránky DIE PARTEI) V rozhovoru pro Zeit.de komentoval Sonnenborn předvolební vyhlídky 10 % hlasů, jelikož, se podle něj, 72 % voličů o volby do EP nezajímá a pro ostatní nabídne jejich strana zajímavé tipy na strávení neděle 25. 5. 2014²⁶. (Dobmeier 2014)

²⁴ Název vytvořen jako akronym, aby strana zůstala i ve zkrácené verzi Die PARTEI.

²⁵ Parodie na heslo AfD do voleb do EP 2014 – „Gegen den Euro, aber nicht gegen Europa.“ („Proti euru, ale ne proti Evropě.“) (Merkur Online 2014)

²⁶ Den voleb do EP 2014.

5.6. Výsledky pro malé strany v Německu

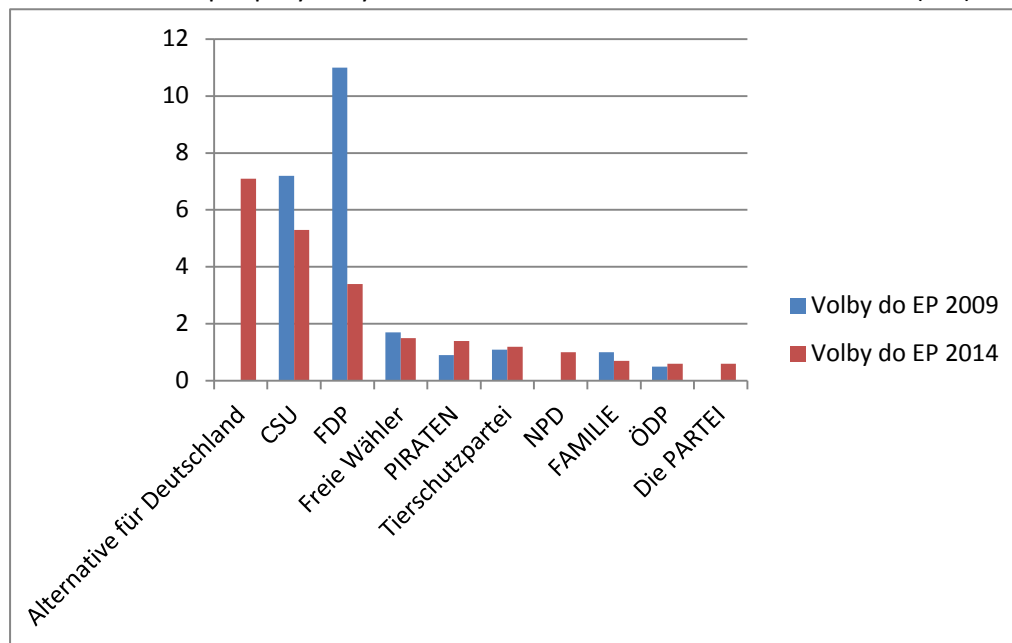
Největší nárůst podpory zaznamenala Alternativa pro Německo (AfD) v Tabulce č. 3, jelikož to byly její první volby do EP, nebylo tedy s jakým výsledkem srovnávat. Každopádně od voleb do Bundestagu v roce 2013, kde získala 4,7 %, si tedy polepšila v dalších volbách na celoněmecké úrovni o 2,4 % hlasů. AfD se stala vítězem voleb mezi malými stranami.

Tabulka č. 3. Změna podpory malých politických stran ve volbách do EP 2009 a 2014. (Vyjádřeno v %)

	Volby do EP 2009	Volby do EP 2014	Změna 2009 a 2014
Alternative für Deutschland	-	7,1	+ 7,1
CSU	7,2	5,3	- 1,9
FDP	11,0	3,4	- 7,6
Freie Wähler	1,7	1,5	- 0,2
PIRATEN	0,9	1,4	+ 0,5
Tierschutzpartei	1,1	1,2	+ 0,1
NPD	-	1,0	+ 1,0
FAMILIE	1,0	0,7	- 0,3
ÖDP	0,53	0,6	+ 0,07
Die PARTEI	-	0,6	+ 0,6

Zdroj: www.bundeswahlleiter.de (sestaveno autorem práce)

Graf č. 6. Změna podpory malých stran ve volbách do EP v roce 2009 a 2014 (v %)

Zdroj: www.bundeswahlleiter.de (sestaveno autorem práce)

5.7. Důsledky volby 2014

Volby se nejvíce povedly sociálním demokratům z SPD a euroskeptikům z Alternativy pro Německo. Ve volbách nejvíce ztratila CDU/CSU a FDP. Malé strany, které i přes sedm nových zástupců stran za Německo v EP se nemohou považovat za vítěze. Nepodařilo se jim zmobilizovat dostatek nových voličů. Z tabulky vyplývá, že si nakonec strany přišly jen asi na 24 tisíc hlasů navíc. (Kaeding, Switek 2014:24)

Změna počtu hlasů pro malé strany

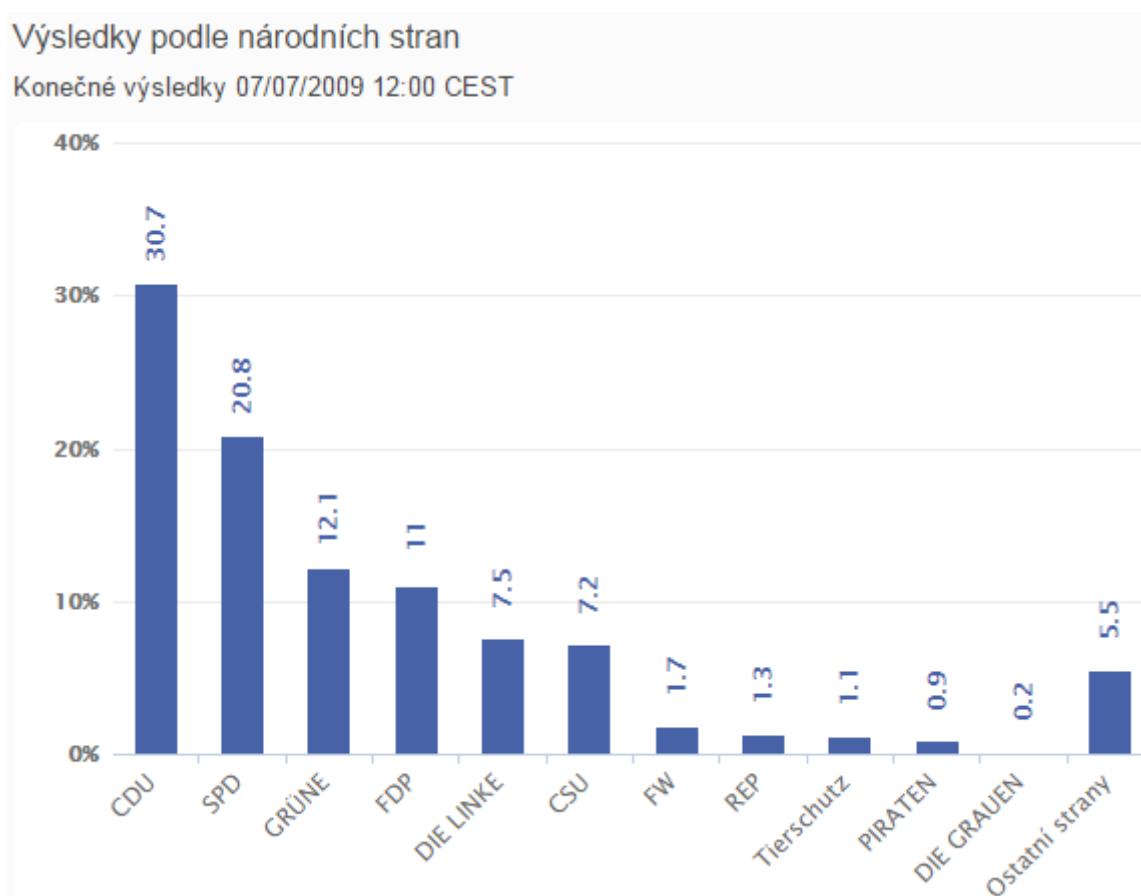
Hlasy pro všechny malé strany 2014	Hlasy pro všechny malé strany 2009	Ztráta pro všechny malé strany	Relativní ztráty
2 608 730	2 840 893	-232 163	- 2%
Hlasy pro malé strany v roce 2014, které se zúčastnily voleb 2014	Hlasy pro malé strany v roce 2014, které se zúčastnily voleb 2009	Zisk všech malých stran	Relativní ztráty
2 026 778	2 050 455	+23 677	-1 %

(Kaeding, Switek 2014: 24)

„OSTATNÍ STRANY“

Jak již byl dříve v práci zmíněn fakt, že je tendence ve výzkumech veřejného mínění malé politické strany sdružovat do označení „ostatní strany“ bez většího komentáře, či zcela je ignorovat. Můžeme to vidět i na stránkách EP, kde je ve výsledcích voleb do EP v roce 2009 v německých „Výsledcích podle jednotlivých zemí“ k dispozici graf „Výsledky podle národních stran“²⁷. Tento graf uvádí 11 stran a kategorii „ostatní strany“ – mezi vyjmenovanými stranami, s procentuálně vyjádřenými hlasy, jsou strany CDU (30,7 %), SPD (20,8 %), GRÜNE (12,1 %), FDP (11 %), DIE LINKE (7,5 %), CSU (7,2 %), Freie Wähler (1,7 %), REP (1,3 %), Tierschutzpartei (1,1 %), PIRATEN (0,9 %), DIE GRAUEN (0,2 %) a ostatní strany (5,5 %).

Graf č. 7. Výsledky voleb do EP 2009. Výsledky podle národních stran v Německu.

Zdroj: (Evropský Parlament d)

²⁷ Jak v české, tak i německé jazykové variantě. (Pozn. autora práce)

Když se podíváme na tabulky s výsledky voleb do EP v roce 2009 (Tabulka č. 1), nenalezneme ji tam. V Grafu č. 7 byla z nejasných důvodů dána přednost straně *DIE GRAUEN*, která se neumístila na 11. místě v těchto volbách, ale až na 20. místě se získanými 57 tis. hlasy. (Bundeswahlleiter 2009) Do kategorie „ostatní strany“ byla tedy zařazena i strana *FAMILIE*, která se umístila, před *PIRATEN*, na desátém místě, se ziskem více než čtyřnásobku hlasů (252 tis. hlasů) strany *DIE GRAUEN*. Stranami, které se umístily lépe než *DIE GRAUEN* byly i strana *RENTNER* (0,8 %) a *ÖDP* (0,53 %), které by, společně se stranou *FAMILIE*, při absenci volební klauzule již v roce 2009 získaly každá po jednom mandátu. Mezi další opomenuté patří strany *RRP*, *NVU* (obě 0,4 %, tedy nad 100 tis. hlasů) a strany *DIE FRAUEN*, *Volksabstimmung*, *PBC* a *50Plus* (všechny čtyři po 0,3 % hlasů). Vynechaných 9 stran s lepšími výsledky, a ostatní s horšími výsledky, byly tedy sjednoceny do jedné kategorie s jistým nezájmem o malé strany v Německu. U stran *NVU* (Ezazi 2014), *Volksabstimmung* (Hohl 2014) a *50Plus* (Decker, Neu (Ed.) 2013: 138, 188, 299) by se dalo říci, že nebyly uvedeny pro sklony ke krajní pravici a extrémistickou rétoriku (Decker, Neu (Ed.) 2013: 138, 188, 299), graf však opomenut rovněž stranu pro rodiny (*FAMILIE*), feministické hnutí (*DIE FRAUEN*) či strany pro důchodce (*RENTNER*, *RRP*). Fakt, že v této podobě je graf dostupný i v prosinci 2014 je příkladem této ignorace.

V novém grafu s výsledky evropských voleb v roce 2014 již nemohly být malé strany natolik ignorovány, převážně proto, že i s 0,6 % mohla strana díky absenci volební klauzule získat mandát v EP (Oficiální stránky Evropského parlamentu 2014). Kategorii „ostatní strany“ redukovala z 5,5 % na 1,2 %. Stále zde však najdeme pořadí stran, které zůstaly pod hranicí pro získání mandátu, pozměněno. První stranou pod touto hranicí je republikánská strana *REP* (0,4 %), tento údaj sedí, poslední zmíněná je zde strana *PBC* (0,2 %). Strana *PBC* se však umístila o jedno místo níže, pod *Volksabstimmung* (0,3 %), to však v grafu chybí, čímž opět ztrácí trochu na objektivitě.

Německé zpravodajství se začalo více věnovat malým stranám až se zrušením volební klauzule a blížícími se volbami. (Berliner Morgenpost 2014; Breuer 2014; Zeit.de 2014 b) Zpravodajský portál Spiegel Online ve své grafice k volbám do EP v roce 2009 a 2014 uvádí ve svém grafu o výsledcích z roku 2009 pouze tři strany, které se nedostaly do EP, *FREIE WÄHLER*, *REP* a *Tierschutzpartei* a ostatní vůbec neuvádí. U roku 2014 mu tato grafika rovněž nezvládá zobrazit všechny zisky stran. (Spiegel Online 2014) Přehledné grafiky zisku všech stran nabízí tradičně zpravodajský portál Tagesschau.de, u grafiky z posledních voleb je navíc umístěn přesnější zisk malých stran přímo vedle zisků velkých stran a ne jako předtím na konci stránky. (Tagesschau.de 2013,2014)

Absence klauzule v těchto volbách úplně pojem „ostatní strany“ nevymýtil, snížil alespoň jejich podíl, když teď mají větší šanci pro získání mandátu pro strany. Každopádně zůstanou hlavními aktéry těchto průzkumů velké strany.

Obavy v Německu a eurozóně

Ve článku ze září 2014 popisuje J. Macháček obavy ratingové agentury Standard & Poor's, že by Německo mohlo rozpoutat další krizi eurozóny. Důvodem by měl být, podle Standard & Poor's, vzestup volebních preferencí strany Alternativa pro Německo (AfD), která v té době přesáhla hranici deseti procent v průzkumech veřejného mínění a slavila úspěchy v mnoha zemských volbách. Obliba nové populistické euroskeptické strany podle bude nutit stranu kancléřky Merkelové (CDU), aby se posunula více doprava, aby mohla zkusit přebrat hlasy AfD. Podle Macháčka by toto posunutí doprava znamenalo konec záchranným programům eurozóny, či konec plánování společného investičního programu. Ratingová agentura zdůrazňuje fakt, že krize eurozóny ještě není zažehnána, produkce je stále pod úrovní roku 2007, nezaměstnanost přetrvává vysoká a státní dluhy se navyšují všude kromě Německa. Macháček považuje za ironické, že ratingové agentury začínají prohlašovat, že rizikem eurozóny jsou „nedodělané instituce se zpochybňovaným mandátem a německý odpor k institucionální integraci eurozóny,“ tedy to, co již politologové dávno tvrdili. (Macháček 2014)

Aplikace „voleb druhého řádu“ na německých volbách do EP v roce 2014

Volební účast byla okolo padesáti procent, tedy vyšší než v roce 2009, stále však byla nízká v porovnání účasti voleb do Bundestagu, kterých se účastní vždy nad 70 % voličů.

Malé strany zaznamenaly se zrušením volební klauzule velký úspěch, předtím bylo v EP zastoupeno šest německých stran, nyní má zastoupení stran 14, z toho několik ekologických, euroskeptických, zástupce krajní pravice, a recesistická strana.

Neplatných hlasů bylo, sice jen o desetinu procenta, více než ve volbách do Bundestagu (v této volbě bylo 1,6 %).

Hlasování pro „ostatní strany“

Ve volbách do EP v roce 2009 pro malé německé politické strany hlasovalo okolo jedenácti procent voličů, všechny tyto hlasy propadly. V následujících volbách, kde již neplatila volební

klauzule, malé strany získaly 15,9 % hlasů. „Ostatní strany“ si tedy připsali pět procent voličů, a z těchto necelých 16 % hlasů popadlo jenom 1,8 % hlasů. (Gisart 2014: 390)

Kontroverze v EP

Květnové volby umožnily malým stranám získat křesla v EP a tedy, jak bylo řečeno, každý hlas se počítal. Každopádně to také umožnilo, vstupu recesistické DIE PARTEI a krajně pravicové NPD do EP. I tyto dvě strany budou nyní pobírat příspěvek od Evropské Unie. Jedna z největších obav odpůrců zrušení volební klauzule se naplnila.

Ministr zahraničních věcí Německa Frank-Walter Steinmeier komentoval situaci, že je hrozné, že Německo bude reprezentovat i NPD v EP. Steinmeier doufal, že velký počet nezařazených, pravicově-nacionalistických či levicově-nacionalistických nebude brzdit v budoucnu politiky EU. (n-tv.de 2014)

6. Model výsledků voleb

Tato kapitola se věnuje dvěma modelovým situacím:

1) Volbám do EP v roce 2009 v Německu, ve kterých by již neplatila pětiprocentní volební klauzule, tedy situace, ke které došlo reálně až v roce 2014. Podkapitola 6.1. bude analyzovat volební výsledek a zisk mandátů v EP pro německé strany v období 2009-2014 v této modelové situaci.

2) Volbám do EP v roce 2014 v Německu, ve kterých by Ústavní soud nezrušil nově zavedenou tříprocentní volební klauzuli, a tedy by byla stále platná. Touto modelovou situací se bude zabývat podkapitola 6.2.

6.1. Výsledky voleb do EP v roce 2009 bez uzavírací klauzule

V roce 2009 si Německo rozdělovalo 99 mandátů. Tehdy si tyto mandáty rozdělilo šest politických stran: CDU, SPD, GRÜNE, LINKE, FDP a CSU. V modelovém případě s absencí volební klauzule by se do EP za Německo dostalo stran třináct. Původně zmiňovaných šest stran s nejlepším výsledkem, by ztratilo celkem sedm křesel v EP. Dva mandáty by připadly straně FREIE WÄHLER a po jednom mandátu by získaly strany: FAMILIE, PIRATEN, Tierschutzpartei, REP, RENTNER a ÖDP. Na poslední zmiňovanou ÖDP by i s 0,53 %, tedy asi se 135 tisíci hlasy, zbyl jeden mandát.

Tabulka č. 4. podrobně popisuje tuto situaci. Němečtí křesťanští demokraté (CDU) by si pohoršili o 2 křesla, jejich sesterská bavorská koaliční strana CSU by ztratila jedno křeslo. O dvě křesla méně by získali také Sociální demokraté (SPD) a němečtí Zelení (GRÜNE). Jedno křeslo by, kromě CSU, ztratila také FDP. Nezměněný počet mandátů by zůstal německé levicové LINKE.

Tabulka č. 4

Německé mandáty v EP 2009-2014	Mandáty EP 2009-2014	Mandáty 2009-2014 (bez klauzule)
CDU	34	32
SPD	23	21
GRÜNE	14	12
DIE LINKE	8	8
CSU	8	7

FDP	12	11
FAMILIE	-	1
Freie Wähler	-	2
ÖDP	-	1
PIRATEN	-	1
Tierschutzpartei	-	1
REP	-	1
RENTNER	-	1

Zdroj: (Grieß 2014); www.bundeswahlleiter.de (sestaveno autorem práce).

Z frakcí v EP, pokud by se strany rozhodovaly pro vstup do frakcí jako po volbách v roce 2014, by na tom nejvíce ztratila EPP (tři křesla) a S&D (dvě křesla). Němečtí GRÜNE sice dva mandáty ztratili, neovlivnilo by to však frakci Greens-EFA, jelikož by tyto mandáty nahradila mandátem PIRATEN a ÖDP. O mandát by si polepšily frakce ALDE (díky FREIE WÄHLER) a GUE-NGL (díky Tierschutzpartei). Tato modelová situace by znamenala, že by se u evropských konzervativců z ECR objevila už v roce 2009 německá strana FAMILIE. Je docela možné, že by se k ní přidali i Republikáni, což by bylo výsledkem vyjednávání, která se neuskutečnila ve skutečnosti. Poslední stranou zůstává RENTNER, která by se také stala předmětem vyjednávání, potencionálně evropských socialistů a demokratů S&D či evropské sjednocené levice GUE-NGL.

V modelové situaci, bez volební klauzule ve volbách do EP v roce 2009 by propadlo 3,4 % hlasů (tj. cca. 931 tisíc hlasů). Tento výsledek je v porovnání s propadnutými hlasy pro malé strany po volbách do EP v roce 2009 o 1,9 mil. hlasů příznivější pro malé strany (tehdy propadlo 10,7 %, tj. cca. 2 841 000 hlasů).

Index efektivního počtu stran Německo – Volby do EP (2009 a 2014 – s klauzulí a bez klauzule*)

2009	2009 (*)	Změna
5,7122	5,4436	-0,2686

Zde si představíme strany, které se neumístily dobře ve volbách do EP v roce 2014, jsou však uvedeny, jelikož se jedná o strany, které by, při absenci klauzule již v roce 2009, dosáhly na mandát:

DIE REPUBLIKANER (REP)

Strana DIE REPUBLIKANER (REP; přelož. Republikáni) se objevují na německé politické scéně již od roku 1983, jedná se o pravicově-konzervativní a pravicově populistickou stranu. Na konci 80. a v 90. letech dostala své zástupce do několika zemských sněmů (Berlín (1989) a Bádensko-Würtembersko (1992 a 1996)). Odmítání globalizace (dle jejich rétoriky, jako nástroje amerikanizace), korupce, či bruselské byrokracie, postoje proti přistěhovalectví a pro podporu německých rodin, patří k programovým bodům REP. Podle Republikánů by Německo již nadále nemělo být „dojnou krávou Evropy“. (Schoofs 2014; Oficiální stránky REP)

Největším úspěchem strany na celoněmecké úrovni byly volby do EP v roce 2009, kde získala 1,3 % (tj. cca 350 tis. hlasů) a stejného roku ve volbě do Bundestagu 0,4 %. (Schoofs 2014) Toto dělalo z Republikánů favority pro získání alespoň jednoho křesla v EP v roce 2014. (Deutsche Welle 2014)

Rentner Partei Deutschlands (RENTNER)

Strana RENTNER (přeloženo Důchodci) je strana za životní jistoty důchodců, tedy pro sociální a důchodovou politiku, zdravotnictví a proti diskriminaci starších občanů. Strana vznikla v roce 2002 a mezi největší úspěch patří výsledek v evropských volbách v roce 2009, kdy strana získala 0,8 % (tj. 212 tis. hlasů). Pro volby do EP v roce 2014 nezískala dostatečný počet podpisů ke kandidatuře a voleb se nezúčastnila. (Oficiální stránky RENTNER)

6.2. Výsledky voleb do EP v roce 2014 s uzavírací klauzulí

V roce 2014 si Německo rozdělvalo 96 mandátů. V modelové situaci bude nastíněno, jak by probíhaly volby v květnu 2014, pokud by německý Ústavní soud neoznačil tříprocentní volební klauzuli, schválenou Bundestagem, za protiústavní.

Volby by skončily stejně, pouze by bylo přerozděleno 7 mandátů, které by nezískaly strany: FREIE WÄHLER, PIRATEN, Tierschutzpartei, FAMILIE, ÖDP, NDP a DIE PARTEI. CDU/CSU by získali tři mandáty navíc, dva mandát navíc by získala SPD. Jeden mandát by připadl navíc stranám DIE LINKE a FDP. Beze změny by zůstaly zisky stran GRÜNE a AfD.

Tabulka č. 5. Mandáty pro německé politické strany v EP v období 2014-2019 s použitím volební klauzule 3 %

Mandáty pro německé strany v EP	Mandáty v EP 2014-2019	Mandáty v EP 2014-2019 (klauzule 3 %)
CDU	29	31
SPD	27	29
GRÜNE	11	11
DIE LINKE	7	8
AfD	7	7
CSU	5	6
FDP	3	4
FAMILIE	1	-
Freie Wähler	1	-
NPD	1	-
ÖDP	1	-
PIRATEN	1	-
Tierschutzpartei	1	-
Die PARTEI	1	-

Zdroj: www.bundeswahlleiter.de; (Wahlrecht.de 2009; Das Statistik-Portal 2014a) (sestaveno autorem práce).

Změny ve frakcích v EP by v tomto případě byly pouze v počtech mandátů. Beze změny by zůstal výsledek ALDE, která by sice ztratila mandát od FREIE WÄHLER, avšak FDP by tento ztracený mandát získala. Podobná situace by se opakovala u frakce GUE-NGL: Tierschutzpartei by sice zůstala bez křesla v EP, DIE LINKE by však toto křeslo získali. Výsledek by potěšil nejvíce frakce EPP (o tři křesla více) a S&D (o dvě křesla více). Nejvíce by ztratila frakce Greens-EFA, protože německým GRÜNE by zůstal stejný počet křesel, frakce by ztratila dvě křesla od PIRATEN a ÖDP.

Index efektivního počtu stran – Volby do EP v Německu 2014

2014	2014 (*3%)	2014 (*5%)	Změna 2014 – 2014 (*3%)	Změna 2014 – 2014 (*5%)
5,2289	5,2504	5,2825	+0,0215	+0,0536

Ve volbách do EP v roce 2014 s tříprocentní volební klauzulí, jak navrhoval Bundestag, by propadlo cca. 2 121 000 hlasů²⁸. Což by bylo o 720 000 hlasů méně než ve volbách do EP v roce 2009. Každopádně by to neuspokojilo malé strany, které se právem bránily proti této klauzuli. V tomto případě by pouze pomohla FDP a nikomu jinému. „Vstřícný krok“ Bundestagu vůči malým stranám by se v tomto případě minul účinkem pro malé strany. Jediné, s čím by mohl Bundestag argumentovat, že zabránil vstupu krajně pravicové DPD a recesistické DIE PARTEI do Evropského parlamentu.

²⁸ Vypočteno autorem práce s pomocí dat ze serveru Bundeswahlleiter.

7. ZÁVĚR

Tato práce byla případovou studií o volbách do Evropského parlamentu v Německu v roce 2014, a tedy analyzovala, jak ovlivnilo zrušení volební uzavírací klauzule ve volbách do Evropského parlamentu v Německu. Volební klauzule nutí voliče se rozhodnout, komu svůj hlas ve volbách odevzdá. Pokud se politická strana, pro kterou hlasoval, neumístí dostatečně dobře, dle hranice volební klauzule, nezíská mandát v zastupitelském orgánu (např. parlamentu, či zastupitelstvu) a voličův hlas propadne. V německých volbách do Evropského parlamentu v roce 2009 propadlo skoro 11 % hlasů, což odstartovalo nespokojenost s volební klauzulí, která skončila zrušením volební klauzule ve volbách do EP od roku 2014. Volby do Evropského parlamentu jsou volbami druhého řádu, výsledky se tedy různí od voleb do národních parlamentů: ve volební účasti, počtem hlasů pro malé strany, propadlými hlasy aj.

Jaký vliv mělo zrušení volební klauzule ve volbách do Evropského parlamentu 2014 na hlasování pro malé strany v Německu?

Její absence měla ve volbách do EP v Německu měla vliv na počet stran zastoupených v EP. Do EP se dostalo šest stávajících a osm nových stran. Index efektivního počtu stran klesl z 5,7 pro 6 stran na 5,2 pro 14 stran. Každopádně se nedá považovat malé strany za vítěze voleb, jelikož nezmobilizovaly dostatek nových voličů. Počet propadlých hlasů se snížil z necelých jedenácti procent na necelá dvě procenta. Malé strany se zviditelnily a v letošních volbách získaly o pět procent více hlasů než v minulých volbách do EP. Zvedla se rovněž volební účast o pět procent ve volbách do EP. První německé strany jsou zastoupeny ve frakci Evropští konzervativci a reformisté (ECR), ostatní strany jsou také zastoupeny v různých frakcích EP, a také má Německo v současnosti dva nezařazené europoslance. Právě tyto dva nezařazení europoslanci, zastupující krajně pravicovou NPD a recesistickou DIE PARTEI ukazují jistý rozdíl mezi voliči pro malé strany v Německu. Zatímco jedna se snaží šířit nesnášenlivost, druhá může svou vlastní kritikou politických stran šířit legraci. Absence volební klauzule se musí zanalyzovat nejlépe s výsledky voleb příštích, aby bylo možné vidět, jak se tato změna zažila mezi voliči, a zda změnila či ovlivnila jejich volební rozhodování.

Jak by dopadly v Německu volby do Evropského Parlamentu v roce 2009 bez volební klauzule a jak v roce 2014 s tříprocentní volební klauzulí.

Model voleb do Evropského parlamentu v roce 2009 bez volební klauzule a model voleb do Evropského parlamentu v roce 2014 potvrdil, že tah Bundestagu, po zrušení pětiprocentní volební klauzule, zavést klauzuli tříprocentní by nic nevyřešil, vytěžily by z toho pouze strana FDP, která se, voličům by propadlo opět přes dva milióny hlasů a byli stejně nespokojeni, jako v roce 2009.

Jak letošní volby do Evropského parlamentu ovlivnily německé voliče, půjde nejlépe srovnat v následujících volbách do Bundestagu a do Evropského parlamentu. Voliči již budou více vědomi váhy svých hlasů, což může být pro pozitivní i negativní pro malé německé strany. A přesně tam by se měl zaměřit další výzkum.

LITERATURA

PRAMENY

„AfD, Piraten und Linke bejubeln Aus für Dreiprozenthürde.“ Zeit.de, 26.2.2014
(online) Dostupné z: <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2014-02/bundesverfassungsgericht-dreiprozenthuerde-europawahl2014-reaktionen>

Bundeswahlgesetz (BWG) Dostupné z:
https://www.bundestag.de/blob/189210/88f6863fcfb18711209a4f4109163cc8/bwahlg_pdf-data.pdf

„Bundestagswahlen“ Bundeswahlleiter. (online) Dostupné
z: <http://www.bundeswahlleiter.de/de/bundestagswahlen/>

„CDU stabil, SPD und AfD im Aufwind, FDP stürzt ab.“ Frankfurter Allgemeine, 25. 5. 2014
(online) Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/politik/europawahl/europawahl-2014-cdu-stabil-spd-und-afd-im-aufwind-fdp-stuerzt-ab-12957505.html>

„Die Drei-Prozent-Klausel wird nicht gekippt werden.“ cep. Centrum für Europäische politik.
25.2.2014 (online) Dostupné z: <http://www.cep.eu/analysen-zur-eu-politik/institutionelles-recht/sperrklausel-fuer-europawahlen/>

Europawahlgesetz (EuWG) Dostupné z:
<https://www.bundeswahlleiter.de/de/europawahlen/downloads/rechtsgrundlagen/europawahl-gesetz.pdf>

„Europawahl 2009.“ Tagesschau.de (online) Dostupné z: <http://wahl.tagesschau.de/wahlen/2009-06-07-EP-DE/>

„Europawahl 2014.“ Tagesschau.de (online) Dostupné
z: <http://wahl.tagesschau.de/wahlen/2014-05-25-EP-DE/index.shtml>

„Europawahl: Alle Länder.“ Spiegel Online, 25.5.2014. (online) Dostupné
z: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/europawahl-ergebnisse-aller-laender-a-971591.html>

„Europawahlen“ Bundeswahlleiter. (online) Dostupné
z: <http://www.bundeswahlleiter.de/de/europawahlen/>

„German court scraps 3 percent EU Parliament election treshold.“ Deutsche Welle, 26.2.2014
(online) Dostupné z: <http://www.dw.de/german-court-scraps-3-percent-eu-parliament-election-threshold/a-17457396>

„Organizace a činnost.“ Oficiální stránky Evropského parlamentu. (online) Dostupné
z: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/0025729351/Organizace-a-%C4%8Dinnost.html>

„Poslanci EP.“ Organizace a činnost. Oficiální stránky Evropského parlamentu. (online) Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/0081ddfaa4/Poslanci-EP.html>

„Rozdělení německých mandátů po volbách do EP 2009.“ Wahlrecht.de (online) Dostupné z: <http://www.wahlrecht.de/news/2009/europawahl-2009.htm>

„Saint Laguë/Schepersova metoda pro volby v Německu.“ Bundeswahlleiter (online) Dostupné z: http://www.bundeswahlleiter.de/de/glossar/texte/Saint_Lague_Schepers.html

„Should we ban the NPD?“ Deutsche Welle 3.12.2013 (anglicky) (online) Dostupné z: <http://www.dw.de/should-germany-ban-the-npd/a-15917878> (Deutsche Welle 2013)

„SPD fällt auf historisches Tief.“ Stern.de, 8.6.2009 (online) Dostupné z: <http://www.stern.de/politik/wahl/europawahl-2009-spd-faellt-auf-historisches-tief-702922.html>

„Švédsko: Pirátská strana uspěla.“ Voxeurop.eu 8.6.2009 (online) Dostupné z: <http://www.voxeurop.eu/cs/content/news-brief/20041-piratska-strana-uspela>

„Účast ve volbách do Evropského parlamentu v letech 1979-2009.“ Oficiální stránky Evropského parlamentu. (online) Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/000cdcd9d4/Turnout-\(1979-2009\).html](http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/000cdcd9d4/Turnout-(1979-2009).html) / (Evropský parlament c)

„Union warnt: so gefährlich ist die AfD.“ Merkur Online, 25.5.2014. (online) Dostupné z: <http://www.merkur-online.de/aktuelles/politik/alternative-deutschland-union-warnt-gefaehrlich-afd-zr-2852636.html>

„Verfassungsgericht kippt Drei-Prozent-Hürde bei Europawahl“ Morgenpost.de 26.2.2014 (online) Dostupné z: <http://www.morgenpost.de/politik/article125211471/Verfassungsgericht-kippt-Drei-Prozent-Huerde-bei-Europawahl.html>

„Výsledky do evropských voleb 2009. Výsledky podle jednotlivých zemí. Německo.“ Evropský parlament. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/cs/country-results-de-2009.html> (Evropský parlament d)

„Výsledky evropských voleb 2014. Výsledky podle jednotlivých zemí. Německo.“ Evropský parlament. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/cs/country-results-de-2014.html> (Evropský parlament e)

Asche, Christoph. 2014. AfD-Jugendorganisation Junge Alternative: „Fast unverhohlen rechtsradikal“. Spiegel Online 17.10.2014 (online) Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/junge-alternative-umstrittene-afd-nachwuchsorganisation-a-997102.html>

Bender, Steffen. 2014. „Ökologisch-demokratische Partei (ÖDP). Parteiprofil.“ Bundeszentrale für politische Bildung. 28.4.2014. (online) Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/wahlen/wer-steht-zur-wahl/europawahl-2014/180951/oedp>

Breuer, Rayna. 2014. „German court boosts small parties' chances in European Parliament.“ Deutsche Welle 26.2.2014. (online) Dostupné z: <http://www.dw.de/german-court-boosts-small-parties-chances-in-european-parliament/a-17457910>

Bundeszentrale für politische Bildung. 2013. „60 Jahre Fünf-Prozent-Hürde.“ von <http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/163866/60-jahre-fuenf-prozent-huerde>

Bundeszentrale für politische Bildung. 2014. „Urteil zu Drei-Prozent-Sperrklausel.“ (online) Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/179547/urteil-zur-drei-prozent-sperrklausel>

Bundeszentrale für politische Bildung. 2014. „Pro und Contra: Die Fünf-Prozent-Hürde.“ (online) Dostupné z: <http://www.bpb.de/dialog/wahlblog/170393/pro-und-contra-die-fuenf-prozent-huerde>

Bux, Udo. 2015. „Evropský parlament: Volební postupy.“ (online) Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_1.3.4.pdf

Das Statistik-Portal. 2014. Počet mandátů německých stran v Evropském parlamentu po Volbách do EP 2014. <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/235585/umfrage/sitze-der-deutschen-parteien-im-europaeischen-parlament/>

Das Statistik-Portal. 2014. „Welche Parteien würden Sie wählen. Wenn es am kommenden Sonntag (18.5.2014) Europawahl wäre?“ 11.5.2014 (online) Dostupné z: <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/5702/umfrage/sonntagsfrage-zur-europawahl-infratest-dimap/>

Denkler, Thorsten. 2013. „Bloß weg hier“ Süddeutsche.de 8.10.2013 (online) Dostupné z: <http://www.sueddeutsche.de/politik/aufloesung-der-fdp-fraktion-bloss-weg-hier-1.1790391>

Dobmeier, Steffi. 2014. „Wir wollen eine Mauer um die Schweiz bauen.“ (interview) Zeit.de 26.2.2014 (online) Dostupné z: <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2014-02/sonneborn-bundesverfassungsgericht-sperrklausel>

EPRS. 2014. „At glance. 2014 European elections: national rules.“ European Parliamentary Research Service. (InfoGraphic) 10. 4. 2014 (online) Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/eplibrary/InfoGraphic-2014-European-elections-national-rules.pdf>

Ezazi, Gordian. 2014. „Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD). Parteiprofil.“ Bundeszentrale für politische Bildung. 28.4.2014. (online) Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/wahlen/wer-steht-zur-wahl/europawahl-2014/180975/npd>

Gisard, Brigitte. 2014. *Achte Direktwahl zum Europäischen Parlament in Bundesrepublik Deutschland am 25. 5. 2014.* Statistisches Bundesamt, Wirtschaft und Statistik. (online) Dostupné z: http://www.bundeswahlleiter.de/de/europawahlen/EU_BUND_14/veroeffentlichungen/EW2_014_WiSta_72014.pdf

- Greven, Ludwig. 2014. „Nicht schlecht, Deutschland!“ Zeit.de, 25.5.2014 (online) Dostupné z: <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2014-05/europawahl-ergebnis-deutschland-kommentar>
- Grieß, Andreas. „Wenn es bei der Europawahl 2009 schon keine Prozenzhürde gegeben hätte.“ Statista.com 27.2.2014 (online) Dostupné z: <http://de.statista.com/infografik/1943/europawahl-2009-ohne-prozenzhurde/>
- Grieß, Andreas. 2014. „Wenn es bei der Europawahl 2009 schon keine Prozenzhürde gegeben hätte.“ Das Statistik Portal, 27. 2. 2014. (online) Dostupné z: <http://de.statista.com/infografik/1943/europawahl-2009-ohne-prozenzhurde/>
- Gütter, Victoria. 2014. „Deutschlands Einfluss geht verloren“ Mitmischen.de 11.3.2014 (online) Dostupné z: http://www.mitmischen.de/diskutieren/topthemen/politikfeld_eu/3-Prozent-Huerde/Interview_Krichbaum/index.jsp
- Hohl, Karina. 2014. „Ab jetzt...Demokratie durch Volksabstimmung – Politik für Menschen (Volksabstimmung). Parteiprofil.“ Bundeszentrale für politische Bildung. 28.4.2014 (online) Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/wahlen/wer-steht-zur-wahl/europawahl-2014/180962/volksabstimmung>
- „Zweitstimme: Erklärung & Definition.“ Welt.de (online) Dostupné z: <http://www.welt.de/politik/wahl/bundestagswahl/article115982558/Zweitstimme-Erklaerung-amp-Definition.html>
- Keating, Dave. 2014. „Farage’s EFDD Group Collapses“ European Voice, 16.10.2014 (online) Dostupné z: <http://www.europeanvoice.com/article/efdd-group-collapses/>
- Klein, Matthias. 2014. „Deutschland geht einen Sonderweg.“ Bundeszentrale für politische Bildung. 19.3.2014 (online) Dostupné z: <https://www.bpb.de/dialog/europawahlblog-2014/180420/deutschland-geht-einen-sonderweg>
- Korte, Karl-Rudolf. 2014. „FREIE WÄHLER (FREIE WÄHLER). Parteiprofil.“ Bundeszentrale für politische Bildung. 28.4.2014 (online) Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/wahlen/wer-steht-zur-wahl/europawahl-2014/180946/freie-waehler>
- Macháček, Jan. 2013. „Historické vítězství Merkelové: Němci dostali, co chtěli.“ idnes.cz 23.9.2013 (online) Dostupné z: <http://respekt.ihned.cz/c1-60856180-historicke-vitezstvi-merkelove-nemci-dostali-co-chteli>
- Macháček, Jan. 2014. „Standard & Poor’s varují eurozónu před Německem.“ idnes.cz 26.9.2014 (online) Dostupné z: <http://respekt.ihned.cz/c1-62864570-standard-poor-s-varuji-eurozonu-pred-nemeckem>
- Müller, Reinhard. 2014. „Drei-Prozent-Hürde verfassungswidrig.“ Frankfurter Allgemeine Zeitung (faz.net) 26.2.2014 (online) Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/politik/europawahl/europawahlen-drei-prozent-huerde-verfassungswidrig-12821337.html>

Oficiální stránky ALDE. <http://www.alde.eu/>

Oficiální stránky CSU. www.csu.de

Oficiální stránky Die PARTEI. <http://www.die-partei.de/>

Oficiální stránky ECR. <http://ecrgroup.eu/>

Oficiální stránky EFDD. <http://www.efdgroup.eu/>

Oficiální stránky EPP. <http://www.eppgroup.eu/>

Oficiální stránky FAMILIE. <http://www.familien-partei.de/>

Oficiální stránky FDP. www.liberales.de

Oficiální stránky FREIE WÄHLER. www.freiewaehler.eu

Oficiální stránky Greens-EFA. <http://www.greens-efa.eu/>

Oficiální stránky GUE-NGL. <http://www.guengl.eu/>

Oficiální stránky NPD. <http://www.npd.de/>

Oficiální stránky ÖDP. www.oedp.de

Oficiální stránky PIRATEN. <https://www.piratenpartei.de/>

Oficiální stránky RENTNER. <http://www.rentnerparteideutschland.com/>

Oficiální stránky REP. <http://www.rep.de>

Oficiální stránky S&D. <http://www.socialistsanddemocrats.eu/>

Oficiální stránky Tierschutzpartei. <http://www.tierschutzpartei.de/>

Phillips, Leigh. 2009. „Ukip, Lega Nord form hard-right bloc in EU Parliament“ EU Observer, 30.6.2009 (online) Dostupné z: <http://euobserver.com/political/28394>

Schoofs, Jan. 2014. „DIE REPUBLIKANER (REP). Parteiprofil.“ Bundeszentrale für politische Bildung. 28.4.2014. (online) Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/wahlen/wer-steht-zur-wahl/europawahl-2014/180947/rep>

Skroblies, Miriam. 2014. „PARTEI MENSCH UMWELT TIERSCHUTZ (Tierschutzpartei). Parteiprofil.“ Bundeszentrale für politische Bildung. 28.4.2014 (online) Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/wahlen/wer-steht-zur-wahl/europawahl-2014/180948/tierschutzpartei>

Steinfurt, Anna. 2014. „Familien-Partei Deutschlands (FAMILIE). Parteiprofil.“ Bundeszentrale für politische Bildung. 28.4.2014 (online) Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/wahlen/wer-steht-zur-wahl/europawahl-2014/180949/familie>

Syal, Rajeev. 2014. „Ukip does deal with far-right, Holocaust denier to save EU funding.“ The Guardian, 20.10.2014 (online) Dostupné

z: <http://www.theguardian.com/politics/2014/oct/20/ukip-does-deal-with-far-right-to-save-european-grouping>

Turner, Paul W. , Franz U. Pappi. 1998. *Measuring and Explaining Strategic Voting in the German Electoral System*. Mannheim: Mannheimer Zentrum für Europäische

Sozialforschung(MZES) (online) Dostupné z: [http://www.mzes.uni-](http://www.mzes.uni-mannheim.de/publications/wp/wp2-21.pdf)

[mannheim.de/publications/wp/wp2-21.pdf](http://www.mzes.uni-mannheim.de/publications/wp/wp2-21.pdf)

„Union gewinnt Wahl, SPD legt zu.“ n-tv, 26.5.2014. (online) Dostupné z: [http://www.n-](http://www.n-tv.de/politik/Union-gewinnt-Wahl-SPD-legt-zu-article12897721.html)

[tv.de/politik/Union-gewinnt-Wahl-SPD-legt-zu-article12897721.html](http://www.n-tv.de/politik/Union-gewinnt-Wahl-SPD-legt-zu-article12897721.html)

Volby do Saského zemského sněmu 2009. Wahlrecht.de (online) Dostupné

z: <http://www.wahlrecht.de/news/2009/landtagswahl-sachsen-2009.htm>

Wahl-O-Mat. 2014. *Europawahl 2014. Vergleich der Positionen*. Bundeszentrale für politische Bildung. (online) Dostupné z: [https://www.wahl-o-](https://www.wahl-o-mat.de/europawahl2014/PositionsvergleichEuropawahl2014.pdf)

[mat.de/europawahl2014/PositionsvergleichEuropawahl2014.pdf](https://www.wahl-o-mat.de/europawahl2014/PositionsvergleichEuropawahl2014.pdf)

Weissenbach, Kristina. 2014. „Piratenpartei Deutschland (PIRATEN). Parteiprofil.“

Bundeszentrale für politische Bildung. 28.4.2014. (online) Dostupné

z: <http://www.bpb.de/politik/wahlen/wer-steht-zur-wahl/europawahl-2014/180950/piraten>

LITERATURA

Cabada, Ladislav. 2010. „*Volby do Evropského parlamentu jako volby druhého řádu: reflexe voleb v nových členských zemích EU ze středovýchodní Evropy*.“ Praha: Nakladatelství VŠE. Working Paper Fakulty mezinárodních vztahů.

Corbett, Richard, Francis Jacobs, Michael Shackelton. 2011. *The European Parliament(8th edition)*. London-John Harper Publishing

Čaloud, Dalibor, Roman Chytilík, Tomáš Lebeda, Jakub Šedo. 2009. *Volební systémy*. Praha: Portál

Decker, Frank, Viola Neu. 2013. *Handbuch der deutschen Parteien (2.Aufl.)*. Wiesbaden - VS Verlag für Sozialwissenschaften

Decker, Oliver, Johannes Kiess, Elmar Brähler. 2014. *Die stabilisierte Mitte Rechtsextreme Einstellung in Deutschland 2014*. Leipzig: Kompetenzzentrum für Rechtsextremismus- und Demokratieforschung der Universität Leipzig (německy) (online) Dostupné z: http://www.uni-leipzig.de/~kredo/Mitte_Leipzig_Internet.pdf

Hix, Simon, Michael Marsh. 2007: „Punishment or Protest? Understanding European Parliament Elections.“ *Journal of Politics* 69 (2), pp. 495–510. (online) Dostupné z: http://personal.lse.ac.uk/hix/Working_Papers/Marsh-Hix-JOP2007.pdf

Kaeding, Michael, Niko Switek (Hrsg.). 2014. *Die Europawahl 2014. Spitzenkandidaten, Protestparteien, Nichtwähler*. Berlin: Springer VS

Kailitz, Steffen. 2007. *Die nationalsozialistische Ideologie der NPD*. Pp. 337–354 in Uwe Backes, Henrich Steglich (Hrsg.). *Die NPD. Die Erfolgsbedingungen einer rechtsextremistischen Partei*. Baden-Baden: Nomos. Dostupné z: <http://de.scribd.com/doc/27047230/Kailitz-Nationalsozialistische-Ideologie-Der-NPD>

Kubát, Michal. 1998. „Volby, fragmentace a polarizace stranického systému a politická nestabilita v České republice.“ *Politologický časopis* 3 (2) (online) Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1998/3/1998-3-2-KI%C2%B0ma-Volby,%20fragmentace%20a%20polarizace%20stranick%C4%81ho%20syst%C4%81mu%20a%20politick%E2%80%A0nestabilita%20v%20C2%A8esk%C4%81%20republice.pdf>

Lebeda, Tomáš et al. 2007. *Voliči a volby 2006*. Praha: Sociologický ústav AV ČR

Lebeda, Tomáš. 2001. „Hlavní proměnné proporčních volebních systémů.“ *Sociologický časopis* 37 (4), (online) Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/f213451ab2ebbfd43a47e9a357052f59876adc77_140_425LEBEDA.pdf

Lijphart, Arend. 1990. „The political consequences of Electoral Laws, 1945-85.“ *The American Political Science Review* (84) 2, pp. 481-496 (anglicky) (online) Dostupné z: <http://www.seep.ceu.hu/alpsa/readings/lijphart.pdf>

Novák, Miroslav. 1996. „Volby do Poslanecké sněmovny, vládní nestabilita a perspektivy demokracie v ČR.“ *Sociologický časopis* 32 (4), pp. 407-422 .

Reif, Karlheinz, Hermann Schmitt. 1980. „*Nine Second-order National Elections – A conceptual Framework for the Analysis of European Elections Results*“ *European Journal of Political Research*, Vol. 8, No. 1: 3 – 44

Švihlíková, Ilona. 2009. „Německé volby do Spolkového sněmu.“ *Politologická revue* 2/2009, pp. 81-98. (online) Dostupné z: www.ceeol.org

Wagner, Aiko. 2014. *Vor der Europawahl: Die Wähler in der Bundesrepublik*. Paderborn: Forum empirische Sozialforschung. Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. (online) Dostupné z: http://www.kas.de/wf/doc/kas_37219-544-1-30.pdf?140513173330

Přílohy

Tabulka č. 8. Výpočet mandátů do EP v období 2014-2019 s tříprocentní klausulí podle Sainte Laguë/Schepersovy volební kvóty.²⁹

Strana	CDU	SPD	Grüne	DIE LINKE	AfD	CSU	FDP
Hlasy	8812653	8003628	3139274	2168455	2070014	1567448	986841
Mandáty pro strany podle Sainte-Laguë/Schepers	31	29	11	8	7	6	4

Zdroj: (data dosazena z: (Bundeswahlleiter 2014) autorem práce)

Sainte-Laguë/Schepersova metoda

V Německu se ve volbách do EP od roku 2009 používá Sainte-Laguë/Schepersova³⁰ metoda přerozdělování mandátů³¹ podle výsledků voleb, do té doby se používala Hare-Niemeyerova metoda. Sainte-Laguëova metoda funguje od téhož roku na spolkové úrovni (volby do Bundestagu), a také již předtím ve volbách do některých zemských parlamentů (v Brémách, Hamburku). Navíc v dalších zemských parlamentech byla v dalších volbách zavedena (v Bádensku-Württembersku, Severním Porýní-Vestfálsku, Šlesvicku-Holštýnsku a v Porýní-Falcu). (Bundeswahlleiter)

Sainte-Laguëova metoda:

$$quot = \frac{V}{2s + 1}$$

²⁹ Přesný přepočítání 25 stran (online): Dostupné z:

<http://staatsrecht.honikel.de/de/sitzzuteilungsrechner.htm?sitze=96&prozent=3&parteien=25&p1=8812653&p2=8003628&p3=3139274&p4=2168455&p5=2070014&p6=1567448&p7=986841&p8=428800&p9=366598&p10=202803&p11=425044&p12=185244&p13=109757&p14=55336&p15=88535&p16=62438&p17=30136&p18=50953&p19=25147&p20=10369&p21=8924&p22=52649&p23=301139&p24=184709&p25=18198>

³⁰ Hans Schepers aplikoval Sainte Laguëovu metodu na rozdělení křesel ve výborech v Bundestagu v 80. letech.

³¹ Do té doby byla používána

V tomto vzorci „V“ znamená celkový počet hlasů získaných stranou. Písmeno „s“ značí počet mandátů získaných stranou. Strana, která má největší kvocient, získá jeden mandát a její mandát je přepočítán, aby „s“ bylo správné. Tento proces pokračuje až do rozdělení všech hlasů.

D'Hontova metoda:

$$\left(quot = \frac{V}{s + 1}\right)$$

V druhém vzorci také značí „V“ celkový počet hlasů a „s“ počet mandátů. Proces rovněž pokračuje až do přerozdělení hlasů.

A. Lijphart ve svém článku v *The American Political Science Review* o politických následcích volebních zákonů od roku 1945-85 hovoří o volebních dělících. (Lijphart 1990: 484) Sainte-Laguëova metoda je podobná D'Hontově metodě³², používá však jiný dělitel. Zatímco D'Hontova metoda používá dělitel (1, 2, 3, 4, atd.), Sainte-Laguëova metoda používá dělitel (1, 3, 5, 7, atd.), v Německém případě se používá totožný alternativní dělitel (0,5; 1,5; 2,5; atd.). Z hlediska proporcionality je D'Hontova metoda upřednostňuje velké strany, zatímco základní Sainte-Laguë metoda zajišťuje rovnoměrnější rozdělení mandátů, pro malé či velké strany. V praxi se v některých zemích používá upravená Sainte-Laguëova metoda, kde je místo prvního dělitele (1) dělitel (1,4). Lijphart proto z hlediska hodnocení proporcionality hodnotí nejlépe základní Sainte-Laguëovu metodu, na druhém místě upravenou Sainte-Laguëovu metodu a na třetím místě D'Hontovu metodu, tedy jako nejméně proporční z těchto tří možností. (Lijphart 1990: 484; Bundeswahlleiter) Sainte-Laguëova metoda bude důležitá v další části práce, kde s její pomocí bude autor práce vypočítávat počet mandátů.

³² D'Hontova metoda používána např. v ČR.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá zrušením volební uzavírací klauzule ve volbách do Evropského parlamentu v Německu. Práce analyzuje poslední dvě volby do Evropského parlamentu (v roce 2009 a 2014), zabývá se komentáři ke zrušení volební klauzule a přichází s modelem výsledků voleb v roce 2009 bez volební klauzule, a v roce 2014 s tříprocentní volební klauzulí.

Klíčová slova: volební klausule, volby do Evropského parlamentu 2009 a 2014, volby druhého řádu, Německo

Abstract

This bachelor thesis focuses on impact of annulment of the electoral treshold in Germany's European Parliament elections 2014. Thesis analyse last two European elections (2009 and 2014) and gives example of „How would end up the election results if there was no electoral treshold in 2009 and three-percent electoral treshold in 2014.“

Key words: electoral treshold, European elections 2009 and 2014, Germany, second-order elections